

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII,
FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POS DRU
2007-2013

Instrumente Structurale
2007 - 2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OIPOSDRU

Investește în oameni !

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013

Axa prioritară 1: „Educația și formarea profesională în sprijinul creșterii economice și dezvoltării societății bazate pe cunoaștere”

Domeniul major de intervenție: 1.3 „Dezvoltarea resurselor umane din educație și formare”

Titlul proiectului: „Calitate, inovare, comunicare în sistemul de formare continuă a didacticienilor din învățământul superior”

Cod Contract: POSDRU/87/1.3/S/63709

Beneficiar: Ministerul Educației Cercetării, Tineretului și Sportului

A 5. Proiectarea programului de formare continuă

5.2. Dezvoltarea curriculumului programului de formare continua

5.3. Întâlniri pregătitoare de elaborarea a designurilor de curs

Suport de curs

METODICA DISCIPLINEI *EDUCAȚIE* *MUZICALĂ*

Autor: Vasile VASILE

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013

**Investește în
OAMENI**

Calitate, inovare, comunicare în sistemul de formare continuă a didacticienilor din învățământul superior
Cod Contract: POSDRU/87/1.3/S/63709

Această lucrare a fost elaborată în cadrul Proiectului „Calitate, inovare, comunicare în sistemul de formare continuă a didacticienilor din învățământul superior”, proiect co-finanțat din Fondul Social European.

Nici o parte a acestei lucrări nu poate fi reprodusă fără acordul scris al Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului.

Prezentul suport de curs a fost discutat cu profesoara cu gradul didactic I, Pistol Filofteia, metodist pentru disciplina *Educație muzicală* din cadrul Inspectoratului Școlar Județean Argeș, profesor mentor al studenților departamentului *Pedagogie muzicală* din cadrul Universității din Pitești.

STRUCTURA SUPORTULUI DE CURS

Tema 1

METODICA DISCIPLINEI *EDUCAȚIE MUZICALĂ* – STATUT EPISTEMOLOGIC, CÂMP DE PREOCUPĂRI, TENDINȚE EVOLUTIVE

- 1.1 *Educația muzicală* – știință cu caracter interdisciplinar
- 1.2 Metodica disciplinei *Educație muzicală* – componentă a sistemului științelor educației
 - 1.2.1. Conceptul de metodică/ didactică a disciplinei *Educație muzicală* grilă de analiză pedagogică
 - 1.2.2. Locul Metodicii disciplinei *Educație muzicală* în sistemul științelor educației
- 1.3. Cercetarea în domeniul metodicii *Educației muzicale*

Tema 2

2 - CURRICULUMUL ȘCOLAR PENTRU DISCIPLINA *METODICA EDUCAȚIEI MUZICALE* - PERSPECTIVĂ PRAGMATICĂ

- 2.1 Curriculumul școlar – construct pedagogic complex. Conceptualizări actuale
- 2 - 2 - Privire generală asupra curriculumului disciplinei *Educație muzicală*
- 2 - 2 - 1 - Curriculumul de *educație muzicală* pentru gimnaziu (clasele V - VIII)
- 2 - 2 - 2 - Curriculumul de *educație muzicală* pentru liceu (clasele IX - XI)
- 2.3 Analiză curriculară a programei școlare la disciplina *Educație muzicală*

Tema 3

FINALITĂȚILE STUDIERII DISCIPLINEI *EDUCAȚIE MUZICALĂ*. ROLUL COMPETENȚELOR

- 3.1 Finalitățile generale ale studierii disciplinei *Educație muzicală*
- 3.2 Analiza pedagogică a unor competențe specifice
- 3.3 Obiectivele operaționale. Operaționalizarea obiectivelor educaționale – necesitate și utilitate

Tema 4

CONȚINUTURILE DISCIPLINEI *EDUCAȚIE MUZICALĂ* ȘI VALENȚELE LOR INSTRUMENTALE

- 4.1 Valențele instrumentale ale conținuturilor proprii disciplinei *Educație muzicală*
- 4 – 2 - Conținuturile disciplinei *Metodica educației muzicale*

Tema 5

**PROIECTAREA DIDACTICĂ ȘI INSTRUMENTELE SALE SPECIFICE.
APLICAȚII PENTRU DISCIPLINA *EDUCAȚIE MUZICALĂ***

5 – 1 - Tendințe de modernizare în proiectarea și predarea disciplinei *Educație muzicală*

5 - 2 - Disponibilitatea *Educației muzicale* și a *metodicii* spre abordări interdisciplinare

5 – 3 - Instruire asistată de calculator și internet

5 - 4 - Realizări și perspective în modernizarea procesului de formare inițială a profesorilor de specialitate

5 - 5 - Proiectarea conținuturilor disciplinei *Educație muzicală*

5 - 5 – 1 - Algoritmul proiectării didactice

5 – 5 – 2 - Planificarea calendaristică orientativă

5 – 5 - 3 - Proiectarea secvențială având la bază cele trei componente ale lecției de *Educație muzicală*

5 – 5 - 4 – Proiectarea didactică având la bază lecția

5 – 5 – 5 - Manualul școlar unic și manualele alternative de educație muzicală

Tema 6

**METODE MODERNE DE FORMARE APLICABILE DISCIPLINEI
*METODICA EDUCAȚIEI MUZICALE***

6 – 1 - Metodologia didactică – pârghie operațională a strategiilor didactice

6 – 2 - Clasificarea metodelor didactice utilizate în activitățile de educație muzicală

6 - 2 - 1 - Metode de comunicare orală

6 – 2 - 2 - Metode de comunicare scrisă

6 – 2 - 3 - Metode de explorare

6 – 2 - 4 - - Metode de acțiune

Tema 7

**EVALUAREA DIDACTICĂ. PARTICULARIZĂRI PENTRU DISCIPLINA
*EDUCAȚIE MUZICALĂ***

7 – 1 - Evaluarea didactică; esența, specificul și rolul acțiunilor evaluative

7 – 1 – 1 - Evaluarea inițială la disciplina *Educație muzicală*, clasa a V - a

7 – 1 – 2 - Evaluarea formativă – modalitate didactică de eficientizare a învățării

7 – 2 – Metode, strategii, tehnici, probe/ instrumente de evaluare

Tema 8

**METODE ȘI TEHNICI DE COACHING FOLOSITE PE PERIOADA
PRACTICII PEDAGOGICE LA DISCIPLINA *EDUCAȚIE MUZICALĂ***

8 – 1 - Obiective și activități specifice practicii pedagogice la disciplina *Metodica educației muzicale*

8 - 2 - Cerințe și modalități de organizare a practicii pedagogice disciplina *Metodica educației muzicale*

8 – 3 - Conținutul portofoliului de practică pedagogică

8 – 4 - Etape în desfășurarea practicii pedagogice

8 - 5 - Un nou model academic de integrare teoretico – practică pentru disciplina *Educație muzicală*

Tema 1

METODICA DISCIPLINEI *EDUCAȚIE MUZICALĂ* – STATUT EPISTEMOLOGIC, CÂMP DE PREOCUPĂRI, TENDINȚE EVOLUTIVE

1 – 1 - *Educația muzicală* – știință cu caracter interdisciplinar

Educația muzicală poate fi considerată disciplina care a înregistrat cea mai semnificativă mutație pe plan teoretic, revenind de la statutul ei de disciplină subjugată ideologiei și cultului personalității și rezumată doar la câteva definiții ale unor elemente teoretice, la cea de parte integrantă a culturii generale, cu implicații în dezvoltarea personalității elevilor, deplasând accentul pe dezvoltarea capacităților de receptare a muzicii și a creativității, fanteziei și imaginației elevilor.

Dacă faza teoretică a acestei mutații este în curs de a fi depășită, cea practică este în faza de cristalizare și de implementare, necesitând reasezări, reconsiderări și racordări la sisteme educaționale tradiționale autohtone și europene validate de practică, în ultimele decenii.

În aceste condiții chiar și disciplinele muzicale din școlile și liceele vocaționale cu profil muzical au adoptat avantajele trecerii de la programele tematice la cele pe obiective, pe finalități, pe competențe. În fond, chiar lecțiile de instrument nu pot - și cei mai mulți dintre profesori au înțeles aceasta - să nu țină seama de obiectivele generale ale educației muzicale, care vizează cele patru mari paliere educaționale și artistice:

- al interpretării vocale și instrumentale;
- al receptării mesajului unor lucrări muzicale;
- al cunoașterii și practicării elementelor de limbaj muzical;
- și cel al dezvoltării sensibilității, fanteziei, imaginației și creativității elevilor.

Optăm pentru corecta denumire a disciplinei - *Metodica educației muzicale* - deoarece accentul ei se deplasează de pe învățarea unor definiții, date, reguli, etc, pe deschiderea prin activități specifice a perspectivelor de receptare a unor valori reprezentative ale culturii muzicale universale și românești prin intermediul audițiilor și al comentării lor ca bază pentru ancorarea elevilor în valorile reprezentative ale omenirii, accesibile vârstei lor.

Această lărgire a disciplinei este în concordanță cu denumirea ei - *Educație muzicală* - și este rezultatul modernizării tehnicilor de înregistrare și de redare a muzicii, care permit contactul nemijlocit al elevilor cu lucrări de referință din literatura muzicală națională și internațională, aparținând celor mai diverse genuri: muzică populară, muzică de factură cultă, muzică religioasă și muzică de divertisment.

În felul acesta, disciplina își propune pregătirea elevilor pentru participarea la viața culturală a comunității, pregătindu-i în acest scop și realizând legătura lor cu viața, cu societatea și cu marile valori ale omenirii exprimate prin muzică.

Dacă etapele anterioare ale educației muzicale se reduceau la pregătirea unor profesioniști ai domeniului (cântăreți de biserici, sau cântăreți și instrumentiști ai diferitelor formații profesionale sau de amatori), în timpurile moderne aria disciplinei s-a extins spre înțelegerea limbajului muzical și a unor lucrări reprezentative, accesibile elevilor, care să netezească drumul spre integrarea în viața culturală reprezentată de instituțiile muzicale ale comunității.

În același timp se scontează pe descoperirea de către elevi a unor valori morale, civice, sociale, intelectuale, religioase, culturale și artistice pe care le furnizează creația muzicală, pe care să le integreze în propria viață intelectuală și culturală.

Metodica educației muzicale stabilește legături interdisciplinare dintre literatura muzicală și alte discipline de învățământ:

- muzică și literatură, ambele arte realizează un sincretism și între ele s-au statornicit de multă vreme interferențe și o complementaritate cu mai beneficii în educație, muzica beneficiind de avantajul percepției anterioare de către copii a elementelor de limbaj literar;

- muzica - înțeleasă ca artă - și psihologia, au stabilit legături ce urmăresc traseele dezvoltării personalității umane și ale componentelor acesteia, mergând la muzicoterapie și la catharsis, trecând prin aportul deosebit al arte sunetelor la dezvoltarea intelectuală, volițională și psihică;

- arta muzicală și filosofia și-a reliefat de-a lungul timpului legături ce pornesc de la ceea ce se numește *musicosophie*, creațiile reprezentative ale omenirii plasându - se în zona celor mai profunde gândiri umane, la rândul ei acțiunea educațională urmărind o perspectivă integratoare a personalității umane;

- muzică și logica sunt guvernate de legături ce valorizează expresivitatea limbajului muzical ca modalitate de exprimare a celor mai subtile trăiri și sentimente umane;

- muzica și sociologia și-au statornicit legături determinate de natura eminamente socială a artei muzicale – pe de o parte – și a acțiunilor educaționale – pe de altă parte;

- între muzică și anatomie există legături determinate de nevoia omului de muzică, antichitatea considerând-o pe cea dintâi a patra necesitate umană, după hrană, adăpost și îmbrăcăminte, arta muzicală contribuind la dezvoltarea psihică, a bazelor neurofiziologice ale proceselor psihice umane, educația urmărind efectele ei asupra dezvoltării intelectuale, psihomotrice, morfofiziologice și afectiv - motivaționale a educaților.

Ca și celelalte metodici, cea a educației muzicale cuprinde trei laturi esențiale:

- *descriptivă*, care are în vedere și descrie realitatea educațională, cu raportarea la diferite teorii ținând de științele educației;

- *normativă*, constând în fundamentarea a ceea ce ar trebui să se aibă în vedere în activitatea educațională, pornind de la finalitățile scontate ce urmăresc accesul generației tinere spre marile valori ale artei muzicale;

- *practică* - propune modalități operaționale de realizare a actului educațional, prin implicarea literaturii muzicale în construirea unei personalități multilaterale.

Metodica educației muzicale este parte componentă a științelor educației, fiind o disciplină teoretică și practică ce studiază modul de proiectare, desfășurare și evaluare a proceselor de educare/ autoeducare în domeniul culturii muzicale. Ea are în vedere elementele specifice ale educației muzicale, particularitățile acțiunilor și conținuturilor de învățare, finalitățile disciplinei și modalitățile de atingere, de evaluare și de transfer/ integrare în viața celor educați.

În mod concret, metodică educației muzicale analizează, ierarhizează și ordonează logic conținuturile de învățare, formulează obiectivele și competențele disciplinei, propune modalități concrete de aplicare a unor obiective operaționale și prefigurează diferite alternative de proiectare și de evaluare didactică, urmărind realizarea unui profil adecvat al educatorului în

acest domeniu. Toate aceste componente ale disciplinei valorifică experiența pozitivă a domeniului reprezentată de autori români și străini, urmărind alinierea educației muzicale la standardele europene.

Disciplina își propune să prezinte studenților plaja vastă a domeniului, a soluțiilor, metodelor, strategiilor propuse de autori recunoscuți prin meritele lor și ale lucrărilor promovate, vizând cunoașterea parametrilor și posibilitatea adaptării lor la realitățile învățământului românesc, însușirea unui limbaj psihopedagogic și metodic de specialitate.

În același timp se scontează pe formarea la studenți a unor capacități de autoevaluare și autoreglare a activităților educaționale întreprinse pe baza reacțiilor de feed – back al elevilor.

De asemenea, se va avea în vedere deschiderea perspectivei spre legături cu didacticile altor discipline, din aceeași arie curriculară sau din alte arii curriculare, îndeosebi cu literatura română și cu limbile străine, ținând seama da elementele lor comune privite din perspective educaționale și ale unor elemente structurale.

1 - 2 - Metodica disciplinei *Educație muzicală* – componentă a sistemului științelor educației

În ansamblul științelor educației *Metodica educației muzicale* se situează printre cele mai vechi discipline de acest gen, încă în antichitate înregistrându-se preocupările multor gânditori pentru găsirea unor soluții pedagogice viabile, care se vor dezvolta în timp, conturându-și reperele teoretice și practice precum și beneficiile educaționale.

Prin natura ei, muzica este interdisciplinară, bazându-se pe elemente de fizică (acustica), de literatură (texte literare, poetice, dramatice, alte texte, titluri, structuri poetico – muzicale, pretexte pentru anumite lucrări programatice), de mișcare corporală (balet, dans), de istorie a culturii – pe de o parte – și de teoria generală a cunoașterii – pe de altă parte.

Definiția metodicii educației muzicale

Didactica disciplinei, denumită mai corect metodică, pentru a evita pleonasmul și a include și în denumire largul evantai de deprinderi și cunoștințe pe care le implică, este o componentă a științelor pedagogice, cu delimitări și aplicații specifice, determinate de planul complex al educației muzicale ca parte componentă a celei generale.

Didactica este un derivat al cuvântului grecesc *didaho* – *învăț*, ceea ce ar limita disciplina la a învăța teoria muzicii, incluzând eventual formarea deprinderilor de scris – citit muzical, pe când *metodica* derivă de la alte cuvinte grecești: *meta* – *spre, către* și *odos* – *cale, drum*, din asociere rezultând – *calea spre* – formulare ce corespunde scopurilor disciplinei, denumită în prezent după normele europene *educație muzicală*, care are un plan mult mai larg, incluzând dezvoltarea capacităților de receptare, de înțelegere a valorilor muzicale și cultivarea imaginației, fanteziei, sensibilității și creativității elevilor.

În atari condiții, disciplina depășește pragul procesului predare – învățare și de transmitere a unor conținuturi teoretice, sterile, ținând dezvoltarea la elevi a unor deprinderi de apreciere și de decriptare a frumosului muzical prin formarea unor deprinderi complexe ce au doar ca puncte de plecare conținuturile disciplinei rezumate în cele teoretice.

Altfel spus, finalitățile disciplinei trec mult dincolo de ceea ce se poate învăța în mod teoretic. Școala trebuie să pregătească drumul elevului spre instituțiile culturale, spre viața artistică, depășind faza unor definiții și exerciții sterile, muzica fiind ea în sine o disciplină eminamente socială, culturală. Nimeni nu învață muzica pentru sine, ci pentru a o practica în public, prin manifestări specifice.

Metodica educației muzicale se încadrează în didactica generală, cuprinzând elemente comune dar și unele specifice în concordanță cu specificul muzicii și cu cel al dezvoltării celor educați, din punct de vedere muzical, artistic, cultural, social, civic, religios, emoțional etc.

Ea este o disciplină teoretică și practică, având un pronunțat caracter aplicativ și precizează fundamentarea științifică a proceselor de învățământ din domeniul muzical, formulând și explicitând scopul și obiectivele precum și rolul educației muzicale în formarea culturală a personalității, stabilind și perfecționând permanent conținuturile și structura disciplinei în ciclul primar, în gimnaziu și în liceu.

Totodată jalonează metoda realizării competențelor disciplinei, parte integrantă din formare culturală a elevilor și verifică în practică modalitățile propuse pentru dezvoltarea elementelor componente ale disciplinei vizând proiectarea, organizarea, derularea proceselor educaționale precum și evaluarea lor.

Ca disciplină științifică *metodica educației muzicale* se integrează în sistemul general al științelor educației și urmărește dezvoltarea în plan teoretic și practic - aplicativ acumulările din domeniile disciplinelor învecinate: didactica generală, disciplinele pedagogice și psihologice și experiența didactică înregistrată anterior, pe plan național și internațional. În același timp ea se va îmbogăți cu anumite generalizări ale rezultatelor cercetărilor psihopedagogice fundamentale realizate de către cercetători și/ sau practicieni, precum și cu experiența didactică acumulată de profesorii de specialitate.

1 – 2 – 1 - Conceptul de *metodică/ didactică a educației muzicale* grilă de analiză pedagogică

Așa cum am văzut mai sus, *Metodica educației muzicale* este o disciplină teoretică dar și practică, urmărind formarea unor deprinderi ale viitorilor profesori ai disciplinei și reprezintă o componentă a sistemului științelor educației, având un caracter aplicativ. Ea studiază și fundamentează științific procesul de realizare a educației muzicale, apelând la disciplinele psihopedagogice și urmărind proiectarea, organizarea, desfășurarea, evaluarea și reglarea proceselor educaționale, formulate pe cale patru paliere ale domeniului: dezvoltarea capacităților de receptare, de interpretare, cunoașterea și utilizarea elementelor de limbaj muzical, dezvoltarea creativității, imaginației și fanteziei și a sensibilității.

Ea are în vedere filosofia educației determinată de mai multe elemente:

- particularitățile procesului de dezvoltare a capacităților interpretative și de înțelegere a muzicii, țin seama de caracteristicile acestor procese dar și de dotarea specifică a celor educați;
- preîntâmpinarea unor dificultăți ce pot apărea în procesul educațional;
- specificul conținuturilor prin care se realizează obiectivele propuse și modalitățile de transpunere didactică a acestora;
- metodologia folosită pentru atingerea finalităților urmărite;
- formele și modalitățile de evaluare a măsurii în care s-au atins obiectivele stabilite.

Cursul propus pornește de la inventarierea celor mai importante principii didactice care au un caracter normativ, sistemic, dar se aplică diferențiat de la o disciplină la alta, așa cum o dovedesc și evoluția educației muzicale și a didacticii ei de-a lungul secolelor, în principalele țări europene și în cultura românească. Ambele discipline relevă un mers ascendent spre obiectivele

actuale ce constituie o sinteză a unei lungi perioade de succese progresive și un corolar al unei îndelungate activități practice.

Metodica educației muzicale își propune:

- să analizeze modul de structurare și ierarhizare didactică a conținuturilor propuse pentru activitățile educaționale: repertoriul de însușit prin interpretări adecvate, prin intermediul scris – cititului muzicale sau/ și al învățării orale și prin audii și problematica teoretică aferentă, delimitarea principalelor câmpuri tematice circumscrise și a relațiilor interdisciplinare;
- să găsească adaptări ale obiectivelor educaționale și ale competențelor vizate, pe principalele teme;
- să configureze sistemele metodologice adecvate și recomandate pentru temele prevăzute de programă;
- să formuleze modalitățile de desfășurare a activităților educaționale și artistice școlare;
- să formeze deprinderi de proiectare didactică a unor activități educaționale specifice, cu variante de realizare și desfășurare;
- să prefigureze și să anticipe anumite acțiuni specifice de evaluare a nivelului de atingere a finalităților educaționale;
- să sugereze soluții de reglare a demersurilor instructiv-educative prin valorificarea informațiilor obținute prin evaluare;

Metodica educației muzicale are un rol esențial pentru formarea inițială a viitorilor profesori și pentru continuarea ei sub forma celei permanente.

Ca și celelalte didactici, cea a educației muzicale este într-un permanent proces de restructurare și modernizare, ce se bazează pe cunoașterea obiectivă a procesului de predare-învățare, a problemelor și dificultăților caracteristice și a soluțiilor de evitare sau depășire. În același timp se impune o racordare a disciplinei și a educației muzicale la parametrii europeni și acelor atinși de domeniu prin importantul salt european înregistrat de sistemul educațional al lui George Breazul, considerat la timpul său, în deceniul al IV – lea al secolului trecut european.

Disciplină componentă a sistemului științelor educației, metoda educației muzicale se particularizează prin mai mulți factori, aflați în relație de interdependență, conferindu-i profilul epistemologic.

De aici decurge necesitatea stabilirii relațiilor de interferență în cadrul sistemului amintit, dar mai ales a elementelor specifice, care impun o abordare mult mai laxă în funcție de marea diversitate a proceselor intelectuale și cognitive care stau la baza educației muzicale - ca parte componentă a celei generale - și a unei personalități complexe a celor educați.

1 – 2 – 2 - Locul Metodicii disciplinei *Educație muzicală* în sistemul științelor educației

Ca și celelalte didactici, cea a educației muzicale își extrage cele mai importante principii, metode, strategii și norme din didactica generală.

Ele nu sunt preluate tale – quale, ci adaptate specificului disciplinei și beneficiază de o ierarhizare proprie.

Chiar și principiile didactice considerate clasice comportă aplicabilități specifice și impun o ierarhizare determinată de specificul disciplinei.

Astfel, din perspectiva educației muzicale prioritar rămâne principiul integrării teoriei în practica muzicală, socială și în viață, disciplina urmărind strânsa legătură dintre teorie și practică – pe de o parte – dintre aceasta din urmă și viața culturală și artistică a elevilor. Principiul apare strâns legat de cel al participării active și conștiente a elevilor la activitățile de învățare și de formare de deprinderi, de principiul caracterului aplicativ al învățământului, practic disciplina fiind cea care îi scoate pe elevi în social și în mediul cultural în care-și duc viața cu demonstrații de mare forță educațională și culturală.

Fiind un limbaj abstract dar legat de stări sufletești de mare finețe și profunzime, muzica trebuie să țină seama de principiul corelării optime dintre intuitiv și logic, dintre concret și abstract, strâns legat de principiul accesibilității și al respectării particularităților psihice individuale ale elevilor.

Se adaugă principiul însușirii temeinice a cunoștințelor și deprinderilor muzicale, care pot fi evaluate dincolo de perimetrul școlii, în activități artistice și culturale ale comunității.

În felul acesta se poate asigura o legătură trainică și reală între școală și societate.

În realitate, principiile didactice se prezintă într-o evidentă interdependență și complementaritate.

La principiile enunțate de lucrările de pedagogie se adaugă unul mai recent și de mare aplicabilitate în educația muzicală – **principiul educației estetice**. El a fost formulat de eminenții pedagogi ieșeni, Ștefan Bârsănescu și George Văideanu în lucrări de mare circulație și urmărește respectarea statutului estetic al disciplinei și al formării elevilor din perspective artistice și culturale.

Cunoașterea lor poate conduce la descoperirea unor soluții didactice adecvate pentru racordarea disciplinei la standardele europene.

Situată în vecinătatea educației pentru vizual deoarece operează amândouă cu limbaje total diferite de celelalte discipline școlare, ca și educația fizică, educația muzicală poate și trebuie să-și găsească puncte comune cu alte didactici, la loc de funte situându-se cele amintite.

Dar ea poate găsi și trebuie să descopere elemente importante în didactica limbii și literaturii române și în cea a limbilor străine, cu atât mai mult cu cât ele se sprijină una pe cealaltă.

Elevii abordează în procente diferite, la orele de limba și literatura română și la educația muzicală, genuri folclorice (doina, balada, colinda etc) și/ sau de creație cultă (opera, opereta, oratoriul, liedul etc) și fără stabilirea unor trainice relații interdisciplinare nu se poate asigura înțelegerea completă și corectă a acestor genuri sincretice prin natura lor.

De aici se deduce necesitatea colaborării între cele două didactici și implicit între cei doi profesori.

1. 3. Cercetarea în domeniul metodicii educației muzicale

Pornind de la premisa că orice profesor preocupat de propria-i devenire și perfecționare și de îmbunătățirea continuă a activității sale didactice, trebuie să fie și cercetător, e necesară formularea cerinței formării și dezvoltării capacităților de cercetare psihopedagogică, începând din anii pregătirii sale pentru cariera didactică. Aceasta poate contribui la încurajarea dezvoltării capacităților de cercetare, de identificare a unor teme de cercetare relevante, de elaborare de proiecte de cercetare și implementare prin formarea de priceperi și deprinderi de tehnici și metode de cercetare psihopedagogică.

Istoria a păstrat suficiente date care confirmă faptul că educația muzicală este una dintre cele mai vechi discipline, ea traversând secolele de la practica populară la cea religioasă și de factură cultă de factură europeană.

Pedagogul ieșean, Ștefan Bârsănescu, a reținut că printre documentele muzicale de la mănăstirea Putna, se păstrează cea mai veche încercare de metodică din lume, datată în anul 1511.

În anul 1936, în cadrul Congresului Internațional de Educație muzicală de la Praga, educația muzicală românească a fost apreciată și elogiată de cei mai importanți reprezentanți europeni ai domeniului și considerată un model pentru țări mult avansate în domeniul artistic și pedagogic, ca Germania, Franța, Austria, Elveția etc.

Din păcate, aceste succese vor fi demolate de sistemul ideologic comunist, pentru a face loc proletcultismului și propagandei cultului personalității, ceea ce a însemnat și întreruperea legăturilor cu marii teoreticieni contemporani momentului amintit sau care au urmat.

De aceea este necesară cunoașterea principalelor sisteme de educație muzicală din Europa, ignorate de pedagogia comunistă: E. J. Dalcroze (Elveția), Carl Orff (Germania), Kodaly Zoltan (Ungaria), Dmitri Kabalevski (Rusia), George Breazu (România), care conduc la ideea că sistemul actual de educație muzicală trebuie să țină seama de evoluția pedagogiei în general și de planurile pe care trebuie să evolueze educația muzicală.

Cunoașterea acestor concepte europene oferă posibilitatea realizării unor transferuri și extinderi conceptuale și metodologice, cu investigarea unor discipline implicate în domeniul educațional: pedagogia, psihologia, sociologia, filosofia, literatura, istoria, istoria artelor, biologia, economia, cibernetica, informatica etc, cu respectarea particularităților educației și ale demersurilor specifice domeniului educațional

Cercetarea în domeniul educației muzicale poate urmări elemente specifice ale acesteia, raporturile cu literatura muzicală și cu limbajul muzical, interacțiunea dintre componentele procesului complex interpretare – receptare – limbaj muzical, creativitate, fantezie, imaginație etc, dar și cu alte domenii conexe aparținând altor domenii: psihologie, pedagogie, didactica altor discipline școlare, extinderea unor achiziții ale acestora în domeniul educațional și furnizarea de repere utile lor, investigații de natură istorică etc.

În același timp oferă sugestii pentru revizuirea *paradigmelor de cercetare științifică* a fenomenului educațional, implementarea unor modificări substanțiale în domeniu, pentru îmbogățirea lor cu noi abordări verificate și validate, cu o complexitate crescândă și cu mari beneficii educaționale.

Educația muzicală are la dispoziție cele mai concrete argumente pentru realizarea cu elevii, în spațiul orar tot mai diminuat în ultima vreme, a celor trei etaje ale educației preconizate de documentele internaționale: *savoir, savoir – faire, savoir vivre*, pentru că disciplina trebuie să depășească faza învățării unor reguli, definiții etc, mergând spre practicarea muzicii și spre aprecierea axiologică - *savoir – faire* – și mai ales spre nivelul superior al trăirii artei, al integrării ei în viața cotidiană - *savoir vivre*. Este un câmp imens oferit disciplinei și metodică educației muzicale are obligația investigării lui în avantajul activității educaționale.

Cercetarea în domeniul metodicii educației muzicale are un câmp imens de investigat, oferit de sarcina disciplinei de a dezvolta la elevi capacitățile de receptare a muzicii, domeniu recent evidențiat și pus în valoare de descoperirile de tehnică de înregistrare și de redare a muzicii, cu atât mai mult cu cât traseul acestei receptări nu poate atinge în învățământul general nivelul celui literar, elevii neajungând la faza receptării muzicii prin procesele de scris – citit, fiind obligați să parcurgă în continuare drumul oralității, mai ales în condițiile strângulării disciplinei la vârsta când apare la elevi interesul pentru cultura muzicală, prin dispariția ei din liceu și prin limitarea la clasa a VIII – la o oră la două săptămâni.

Tema 2

2 - CURRICULUMUL ȘCOLAR PENTRU DISCIPLINA METODICA EDUCAȚIEI MUZICALE - PERSPECTIVĂ PRAGMATICĂ

2. 1 Curriculumul școlar – construct pedagogic complex. Conceptualizări actuale

Programa de metodica educației muzicale reprezintă o componentă esențială a curriculumului destinat formării inițiale a viitorilor profesori ai acestei discipline, care-și vor desfășura activitatea în învățământul gimnazial și liceal general și în cel de specialitate, vocațional - cu profil muzical - și pentru perfecționarea lor ulterioară.

Ea își propune inițierea teoretică și practică a viitoarelor cadre didactice de specialitate în domeniul educației muzicale și îmbogățirea bazei teoretice și practice privind aspectele didactice, care oferă soluții optime pentru realizarea dezideratelor moderne ale disciplinei, în concordanță cu standardele europene, soluții valabile și pentru formarea continuă.

Tematica programei asigură cunoașterea teoretică și practică a modalităților de abordare a disciplinei pentru a asigura adaptarea, dezvoltarea și inovarea didactică în concordanță cu evoluțiile profesionale ale studenților care optează pentru cariera didactică și ale viitorilor profesori de specialitate.

Principalele conținuturi ale disciplinei constau din cunoașterea de către viitorii profesori a principiilor și metodelor didactice specifice disciplinei și a coordonatelor moderne ale educației muzicale, a modului de proiectare și de realizare a prevederilor programei.

Programa își propune corelarea obiectivelor, ariilor de conținut și a elementelor bibliografice pentru a evita repetițiile, contradicțiile și a corela interferențele cu pregătirea de specialitate și cu cea psihopedagogică.

În același timp, ea își propune corelarea și armonizarea prevederilor curriculare și didactice cu conținuturile concrete ale educației muzicale, urmărind dezvoltarea capacităților de interpretare intra și transdisciplinare și extinderea competențelor specifice cadrelor didactice implicate în realizarea educației muzicale din învățământul românesc.

Se deschid astfel căile pentru abordarea și aprofundarea unor soluții, strategii și standarde europene și românești moderne și spre inovarea didactică în domeniul educației muzicale.

Programa introduce noi concepte, noi teme privind orientarea disciplinei spre însușirea unor elemente de cultură generală umanistă și restructurează anumite elemente privind educația muzicală, în care rolul principal îl ocupă strategiile pentru dezvoltarea capacităților de receptare a marilor valori ale artei muzicale, familiarizarea elevilor cu acestea și cu mesajele lor umaniste, dezvoltarea sensibilității, fanteziei, imaginației și creativității, ca părți componente ale unei personalități complexe, armonioase.

În mod pragmatic programa vizează:

- prezentarea elementelor de bază ale metodicii educației muzicale, pentru a iniția, forma și consolida deprinderile candidaților pentru stăpânirea terminologiei și mai ales a modului concret de aplicare a elementelor specifice educației moderne, de a aprofunda formele concrete de proiectare, derulare și evaluare a procesului de învățământ, completând elementele necunoscute și depășind contradicțiile, abilitându-i pe cursanți pentru desfășurarea în condiții optime a activităților de educație muzicală din învățământul general și vocațional, gimnazial și liceal;

- cunoașterea unor alternative moderne aplicabile în învățământul românesc de specialitate și pentru realizarea în cele mai eficiente forme a educației muzicale;

- abilitatea profesorilor cu normele actuale de proiectare curriculară, de evaluare și de racordare a educației muzicale în amplul proces educațional modern, deplasând accentul de pe sfera teoreticului, a informalului, pe cel al practicii, al formalului și înzestrării elevilor cu elemente reprezentative de cultură generală din zona artisticului, a muzicii, pentru dezvoltarea imaginației, fanteziei sensibilității și a spiritului lor creator.

Conceptualizările actuale trebuie să aibă la bază cunoașterea unor sisteme de largă circulație europeană, sondând posibilitățile de apropiere a unor elemente adecvabile la educația românească.

Studentii și cursanții vor beneficia de prezentarea teoretică și de experimentarea unor metode și tehnici de coaching (antrenament „la locul de muncă” sub supravegherea mentorului) folosite pe perioada practicii lor pedagogice, urmărind: familiarizarea lor cu școala și cu activitatea profesorului de specialitate, în cadrul practicii de observație, activități didactice pregătite și susținute de student și evaluarea acestora.

2 - 2 - Privire generală asupra curriculumului disciplinei *Educație muzicală*

Disciplină abstractă prin natura ei, dar foarte îndrăgită de elevi și necesară dezvoltării lor intelectuale, spirituale, sociale, voliționale și artistice, muzica se însușește de elevi prin metode adecvate și care țin seama de particularitățile lor intelectuale și de vârstă, precum și de caracteristicile specifice ale artei sunetelor. Acestea depind și de mediul în care-și desfășoară activitatea școala, dar și de larga paletă de aptitudini muzicale ale elevilor, aflate, din păcate, într-un regres evident din cauza invaziei subculturalului și kitschului și mai ales a înmulțirii elevilor cu deficiențe vocale, determinate în principal de nerealizarea prevederilor programelor activităților muzicale corespunzătoare din grădinițe și chiar și din școli, îndeosebi în clasele primare.

Trebuie găsite modalități didactice pentru dezvoltarea capacităților de receptare ale elevilor și pentru contactul lor nemijlocit cu adevăratele valori ale culturii muzicale europene și românești.

Didactica trebuie să găsească cele mai potrivite metode pentru dezvoltarea capacităților interpretative ale elevilor, muzica fiind o disciplină care nu trăiește prin reguli, definiții, teorii, ci prin interpretări corespunzătoare nivelului muzical și intelectual al elevilor.

În fond, elementele teoretice ale disciplinei trebuie să devină pretexte pentru formarea deprinderilor de a da viață și de a înțelege muzica, având drept corolar dezvoltarea sensibilității, a fanteziei, imaginației și creativității.

Pentru atingerea acestor ținte trebuie extinse activitățile artistice ale elevilor, în care ei își pot etala nivelul atins în dezvoltarea acestor parametri: interpretativ, de receptare și de dezvoltare a creativității, activitățile interpretative fiind ele însele forme ale creativității artistice.

Curriculum este un proiect de structură instructiv-educativă construit în conformitate cu planul de învățământ aprobat anterior și se materializează în programa școlară.

Curriculumul Național elaborat de Consiliul Național pentru Curriculum și aprobat prin Ordin al Ministrului nr. 4237 din 23 08 1999, este structurat pe șapte arii curriculare: Limbă și comunicare, Matematică și științe, Om și societate, Arte, Sport, Tehnologii, Consiliere și orientare.

Aria curriculară reprezintă un grupaj de discipline școlare care au anumite obiective și metodologii comune și care oferă o viziune multi și/ sau interdisciplinară asupra obiectivelor de studiu. Ariile curriculare rămân aceleași pe toată durata școlarizării obligatorii și a liceului dar ponderea lor în cadrul ciclurilor curriculare și de-a lungul anilor de studiu este variabilă.

Educația muzicală figurează în aria curriculară ARTE, împreună cu *Educația plastică*.

Deoarece activitățile de educație muzicală din grădinițe și din ciclul primar sunt încredințate educatoarelor și învățătoarelor/ profesorilor pentru învățământul preșcolar și primar, prezentul material nu se ocupă decât de ciclurile care cad în sarcina profesorilor de specialitate (gimnaziu și liceu).

2 - 2 – 1 - Curriculumul de educație muzicală pentru gimnaziu (clasele V - VIII)

Curriculumul de educație muzicală pentru gimnaziu (clasele V - VIII) reprezintă o continuare a curriculumului pentru disciplina ce poartă același nume și este destinat ciclului primar.

Față de programele vechi în care erau precizate doar titlurile unor lecții, noul curriculum școlar are următoarele avantaje:

- inversează raportul „informativ - formativ”, acordând prioritate formativului;
- este centrat pe cele patru obiective care urmăresc planurile mari ale educației muzicale: formarea și dezvoltarea muzicală a elevilor, sub raportul interpretării, al receptării muzicii, al cunoașterii și utilizării elementelor de limbaj muzical și al dezvoltării creativității, sensibilității, fanteziei și imaginației elevului;

- activitățile de învățare sunt destinate elevului și urmează să asigure atingerea obiectivelor propuse;

- conținuturile sunt semnificative din punct de vedere psihopedagogic și al dezideratelor dezvoltării personalității elevilor, respectând particularitățile lor intelectuale și de vârstă;

Pe baza curriculumului profesorii vor realiza planificarea calendaristică orientativă după numărul de ore prevăzut în planul de învățământ, folosind două documente:

- curriculumul, care oferă obiectivele, unitățile de conținut și activitățile de învățare pentru fiecare an școlar

- manualul școlar structurat după module didactice de conținuturi cuprinse în curriculum și care propune materialul concret – cântece și piese instrumentale sau orchestrale, integrale sau fragmente.

Planificarea începe de la curriculum și cuprinde conținuturile obligatorii, structurate pe cele trei componente tematice ale fiecărei lecții:

- repertoriul de piese propus pentru interpretare,
- repertoriul de audiții propuse;
- problemele teoretice legate de cele două elemente indispensabile ale fiecărei lecții.

Împreună, ele oferă materialul de realizare a celor patru obiective în cadrul fiecărei activități școlare.

Autorii de manuale au obligația de a organiza materia conform cerințelor actuale, respectând prevederile curriculumului pentru atingerea obiectivelor scontate și propunând variante de piese pentru însușirea și analizarea lor de către elevi, precum și variantele repertoriale pentru audiții și analize.

2 – 2 - 2 - Curriculumul de educație muzicală pentru liceu (clasele IX - XI)

Curriculumul școlar de educație muzicală pentru liceu (clasele IX - XI) reprezintă documentul normativ de bază ce prevede competențele și performanțele ce trebuie atinse în domeniu, conținuturile și activități de învățare pentru elevii din ciclul liceal.

Clasa a IX - a figurează în documentele școlare actuale între cele ale liceului, urmând ca după aplicarea noii legi a educației să treacă în gimnaziu, dar programa apare în ciclul liceal.

Din păcate, documentul, dincolo de diletantisme și populisme, rămâne fără posibilitate de realizare în urma dispariției progresive, sistematice și fără justificare a disciplinei din planurile de învățământ ale ultimilor ani și din orarele școlare.

Învățământul liceal asigură o pregătire teoretică fundamentală și formarea unei cuprinzătoare culturi generale necesare pentru continuarea studiilor în învățământul superior, mediu de specialitate, ori pentru desfășurarea unor activități pentru care trebuie doar pregătire liceală.

Învățământul liceal este organizat pe profiluri: *real* și *umanist* și îndeplinește următoarele funcții generale în cadrul sistemului național de învățământ:

Funcția de educație generală, care asigură formarea unui set de *competențe specifice*, derivate din competențele transdisciplinare ale treptei liceale de învățământ și din cele opt domenii de competențe cheie care se implementează în Uniunea Europeană.

Funcția de orientare profesională, care asigură formarea/ dezvoltarea personalității elevului în concordanță cu profilul de pregătire.

Pentru formarea acestor funcții și, respectiv, pentru formarea competențelor specifice disciplinei școlare *Educație muzicală* au fost selectate conținuturi care trebuie să asigure analizarea și receptarea unui variat repertoriu de creații muzicale, naționale și universale precum și interpretarea muzicală vocală sau instrumentală, ca modalitate de exprimare artistică specifică și/ sau raportată la alte limbaje pentru redarea imaginii muzicale receptate.

În termeni de competențe, aplicarea curriculumului pentru clasele liceale va avea în vedere următoarele principii:

- centrarea pe rezultatele finale - competențe specifice disciplinei;
- oferirea unui sistem de evaluare cu criterii clare și standarde de performanță;
- convingerea că toți elevii pot avea succes, la nivelul aptitudinilor sale,

convingere care este transferabilă în/ și dinspre celelalte discipline școlare.

În termeni de competențe, *Curriculumul școlar* prevede la *Educație muzicală* centrarea acestuia pe următoarele cerințe:

- pe dimensiunile funcționale/ acționale în dezvoltarea personalității complexe a elevului;
- pe *achizițiile finale* ale învățării, concretizate în valori și atitudini;
- pe definirea clară a ofertei școlii în raport cu aptitudinile elevului, cu interesele

și cu așteptările societății.

2 – 3 - Analiză curriculară a programei școlare la disciplina *Educație muzicală*

Programa școlară detaliază elementele obligatorii de parcurs la disciplina *Educație muzicală*, fiind ghidul fundamental al activității didactice.

În construcția programei se ține seamă de obiectivele disciplinei, care reprezintă ținte ale procesului de predare/ învățare și se împart în trei categorii, în funcție de gradul de generalizare sau particularizare a acestora:

- **obiectivele cadru** au un grad ridicat de generalitate, urmărind formarea unor capacități și atitudini specifice unei discipline școlare și au o structură comună pentru toate disciplinele aparținând unei arii curriculare, îndeplinind rolul de a asigura coerența în cadrul acesteia.

Obiectivele cadru ale disciplinei *Educație muzicală* urmăresc cele patru trasee formulate de programă:

- 1 - dezvoltarea capacităților interpretative;

2 - dezvoltarea capacităților de receptare a muzicii și formarea unei culturi muzicale;

3 – cunoașterea și, utilizarea de către elevi a elementelor de limbaj muzical;

4 - cultivarea sensibilității, imaginației și a creativității muzicale;

- **obiectivele de referință** urmăresc țintele ce trebuie atinse de elevi, la sfârșitul fiecărei clase, reprezentând rezultatele așteptate ale învățării la finalul unui an școlar și urmăresc progresul în formarea de capacități și achizițiile de cunoștințe în cadrul fiecărei clase;

- **obiectivele operaționale** reprezintă țintele urmărite de profesor la fiecare lecție și trebuie raportate la cele trei componente ale subiectului și la cele patru obiective; ele se formulează de către educator ținând seama de prevederile programei – pe de o parte - și de potențialul elevilor – pe de altă parte.

Obiectivele sunt urmate în programă de anumite „unități de învățare” ce nu trebuie privite unilateral, ci extinse pe platforma componentelor educației muzicale având formulate și modalitățile de evaluare ale acestora, unele dintre ele revenind pe principiul concentric, dar respectând tripla lor formă: piese muzicale destinate învățării prin solfegiere sau după auz, piese muzicale integrale sau fragmentare destinate audierii și analizei, ancorate de probleme teoretice, de limbaj muzical, toate urmărind ca scop final dezvoltarea sensibilității elevilor, a spiritului lor creator;

Urmează în documentul curricular **standardele de performanță** prin care pot fi evaluate competențele și capacitățile finale; ele trebuie să țină seama de particularitățile individuale, raportate îndeosebi la aptitudinile și capacitățile interpretative, cunoscut fiind marele procent de elevi care distonează din cauze naturale sau determinate și de neexersarea vocală în clasele anterioare.

Programa este încheiată cu **bibliografia** recomandată pentru extinderea cunoașterii unor alternative didactice, utile proiectării lecțiilor de educație muzicală, venind în sprijinul pregătirii experimentale a elevilor pentru activitățile didactice și pentru concursurile școlare, ținând seama și de o bibliografie suplimentară ce vine în sprijinul pregătirii elevilor cu aptitudini muzicale deosebite.

Dificultățile în formulare a obiectivelor de referință și mai ales a celor operaționale și implicit a standardelor de performanță la disciplina *Educație muzicală* țin de conținuturi care nu pot fi formulate în paralel cu activitățile de învățare, ceea ce face ca disciplina să nu poată opera cu unități de învățare, impunându-se în locul acestora subiecte multiple, care conțin la fiecare lecție cel puțin trei elemente esențiale care la un loc pot asigura realizarea paletelor obiectivelor cadru și de referință, respectiv:

1 - o problemă teoretică – răspunzând obiectivului III;

2 – o anumită/ anumite piese (integrale sau fragmentare) propuse pentru însușire de către elevi – răspunzând obiectivului I;

3 - o anumită/ anumite piese (integrale sau fragmentare) propuse pentru audiere - răspunzând obiectivului II;

Obiectivul al IV – lea rămâne în acest caz un corolar al celorlalte și se atinge pe toate cele trei paliere ale activității: interpretare, receptare, cunoașterea și utilizarea elementelor de limbaj muzical.

Datorită acestui specific al disciplinei activitățile de învățare nu pot fi compartimentate, fiecare lecție urmând a include activități de asimilare teoretică, de însușire prin învățare pe solfegiu sau după auz a unui anumit repertoriu de piese muzicale și audierea unui repertoriu de lucrări muzicale menționate în proiectul didactic, toate asigurând atingerea celor patru obiective cadru, cele de referință fiind urmărite la fiecare activitate didactică.

Și o bună parte a conținuturilor, cum ar fi practica vocală, se supun aceleleași condiții de a fi urmărite nu punctual, la o anumită/ anumite lecție/ ii, ci pe parcursul întregului an școlar sau unei perioade mai mari. De aceea ele sunt considerate în mod eronat de către unii profesori ca unități de învățare.

Doar elementele de limbaj muzical și elementele de cultură muzicală s-ar putea constitui în unități de învățare, dar ele singure nu rezolvă cerințele educației muzicale, esența unei activități didactice nefiind aceste probleme teoretice, ci repertoriul însușit și/ sau audiat de către elevi, altfel spus lecțiile nu trebuie să se centreze pe elementele teoretice, ci pe repertoriul asimilat de elevi prin interpretare și/ sau prin audiere.

De aceea programa cuprinde și sugestii pentru repertoriul muzical - impropriu numit de programă, *de cântece*, deoarece denumirea exclude fragmentele instrumentale sau orchestrale utile pentru explicarea genurilor orchestrale sau instrumentale – și sugestii pentru audiții.

Această particularitate a disciplinei face ca același obiectiv de referință să fie prezent în cadrul mai multor activități de predare/ învățare și la mai multe elemente de conținut, neexistând posibilitatea abordării liniare a obiectivelor de referință.

Documentele curriculare actuale operează cu două categorii de concepte:

- obiective – pentru clasele I – VIII;
- **competențe** – pentru clasele IX - XII

Prin capacități se înțelege actualizarea unor priceperi necesare realizării unor performanțe, iar competențele se traduc prin ansambluri integrate de capacități, cunoștințe și deprinderi dobândite prin învățare și care permit înțelegerea spontană a unei situații și elaborarea unui răspuns pertinent într-un anumit domeniu.

Proiectarea curriculară centrată pe competențe simplifică structura curriculumului asigurând o mai mare eficiență a proceselor de predare/ învățare și de evaluare. În același timp ea permite operarea unitară la toate nivelurile, competența orientând demersurile proceselor educative.

Pentru operaționalizare competențele se împart în:

- competențe generale – ce vizează întreaga perioadă liceală;
- competențe specifice – au în vedere un an de studiu al unei anumite

discipline școlare.

Competențele generale se definesc pe obiecte de studiu și se formează pe durata învățământului liceal. Ele au un grad ridicat de generalizare și complexitate și au menirea de a orienta demersul didactic către achizițiile finale dobândite de elev prin învățare.

Prin educația muzicală în liceu se are în vedere formarea la elevi a următoarelor competențe generale:

1 - receptarea și analizarea unei varietăți de creații muzicale, naționale și universale;

2 – folosirea interpretării muzicale ca modalitate de exprimare artistică și / sau folosirea altor limbaje pentru redarea imaginii muzicale receptate.

Aceste competențe sunt dublate în documentul curricular de următoarele valori și atitudini:

- conștientizarea contribuției muzicii la constituirea fondului cultural comun al societății;

- dezvoltarea gândirii autonome și critice prin receptarea și interpretarea creațiilor muzicale;

- dezvoltarea atitudinii reflexive asupra valorii muzicii în viața individului și a societății;

Competențe specifice se definesc pe obiect de studiu și se formează pe parcursul unui an școlar. Ele sunt derivate din competențele generale, fiind etape în dobândire acestora.

Viitorul profesor de *Educația muzicală* trebuie să pornească de la cunoașterea acestor documente reglatoare ale activității sale în concordanță cu idealurile educaționale și de la premisa că disciplina pe care o reprezintă este una vie, practică și cu un rol deosebit în viața sufletească a elevilor. În aceste condiții trebuie depășită faza limitării educației muzicale la elemente de teorie, mai ales că principalele competențe/ deprinderi ce urmează a fi dobândite de elevi vizează înțelegerea unor lucrări muzicale reprezentative și interpretarea unui repertoriu care să servească viața artistică a comunității și cea a unor viitori iubitori de cultură.

Pentru formarea acestor competențe elevilor li se vor cultiva - în cadrul aceluiași ore – fără a constitui unități de învățare sau subiecte ale unor ore - deprinderile corecte de interpretare vocală: dicție, emisie, frazare, cu respectarea dinamicii și agogicii, deprinderi care au fost formate viitorilor profesori prin activități specializate anterioare.

În mod practic, studenții își vor dezvolta următoarele competențe:

- competențe de specialitate: cunoașterea și aprofundarea conținuturilor propuse elevilor spre însușire și a legăturilor dintre teorie și practică;
- competențe psihologice: capacitatea de a cunoaște aptitudinile artistice ale elevilor, cauzele subdezvoltării lor, particularitățile de vârstă și individuale ale elevilor, reacțiile la înnoirea cunoștințelor, la proiectarea și realizarea optimă a activităților de predare – învățare;
- competențe psihosociale și manageriale: capacități organizatorice, crearea unor situații de învățare adecvate colectivelor de elevi, colectivelor artistice școlare și obiectivelor urmărite.

Metodica îl învață pe cursant cum se realizează aceste deprinderi de proiectare, de organizare și de realizare a obiectivelor/ competențelor, în forme descompuse, simulate și apoi integrate în activități complexe cuprinzând: interpretarea și audierea unor piese din cele mai diverse tipuri de muzică: populară, de factură cultă, religioasă și de divertisment.

Totodată vor învăța și exersa strategii diferite urmărind implicarea elevilor și cultivarea aptitudinilor muzicale și intelectuale.

În mod concret, la clasa a V – a obiectivele de referință și activitățile de învățare arată astfel (omîtînd conținuturile și sugestiile de repertoriu propus spre învățare și/ sau spre audiere):

Obiective de referință
Elevul va fi capabil:

Activități de predare-învățare

I - Dezvoltarea capacităților interpretative:

Obiective de referință	Activități de predare-învățare
1 - 1– să interpreteze vocal, individual sau în grup, cântece la unison sau în aranjamente armonico – polifonice simple, respectând indicațiile de interpretare și gestică dirijorală	- exerciții de respirație, emisie, dicție, de intonație; - exerciții de frazare; - interpretare vocală la unison; - cântare alternativă, cu ison, în canon; - cântare vocală pe două voci; - cântare expresivă, reliefând valențele expresive ale textului;
1.2 - să acompanieze ritmic cântecele interpretate	- acompaniere ritmică, folosind corpul sau diferite obiecte sonore și instrumente de percuție

II - Dezvoltarea capacităților de receptarea a muzicii și formarea unei culturi muzicale;

2. 1. să audieze cu atenție lucrările muzicale, recunoscând elementele de limbaj învățate;	- exerciții de reproducere, comparare și recunoaștere a înălțimii și duratei sunetelor muzicale; - audiții muzicale; - prezentarea familiilor de instrumente muzicale; - identificarea familiilor de instrumente muzicale;
2.2. să compare fragmentele audiate sesizând anumite diferențe sau similitudini;	- identificarea lucrării muzicale sau a fragmentului audiat;
2.3. să-și exprime propriile impresii privind muzica audiată;	- dezbateri pe marginea biografiei marilor compozitori; - pregătirea și participarea la concerte; - comentarea impresiilor dobândite în urma participării la concerte;

III – Cunoașterea și, utilizarea elementelor de limbaj muzical;

3 – 2 - să identifice în lucrările interpretate sau studiate elementele de limbaj muzical	- citire ritmică; - solfegiere; - exerciții de recunoaștere a înălțimii și duratei sunetelor; - recunoașterea tempoului și a nuanțelor; - exerciții de sesizare a expresivității intervalelor muzicale; - analiza gamelor <i>Do major</i> și <i>la minor</i>; - audiții muzicale; - concurs „Recunoașteți instrumentul”; - identificarea structurii cântecelor.
---	---

IV - Cultivarea sensibilității, imaginației și a creativității muzicale;

4.1. să cânte cu participare afectivă	- interpretare muzicală; - jocuri muzicale;
4.2 să improvizeze ritmic pe o temă dată	- improvizații muzicale utilizând intervalele și formulele ritmice învățate; - organizare de momente artistice, medalioane muzicale, serbări;
4.3. să găsească un ison la o melodie dată;	- audiții muzicale; - participare la spectacole muzicale; - concursuri cu teme muzicale;

Competențelor specifice li se asociază, prin programă, unități de conținut.

19

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013

Investește în
OAMENI

Calitate, inovare, comunicare în sistemul de formare continuă a didacticienilor din învățământul superior
Cod Contract: POSDRU/87/1.3/S/63709

I - receptarea și analizarea unei varietăți de creații muzicale, naționale și universale;

Competențe specifice	Unități de conținut
1.1 Recunoașterea auditivă a unor elemente ritmice – melodice din cântec, corelarea acestora cu noțiunile corespunzătoare	Elemente ritmice – melodice relevante în cântecele propuse
1.2. Descifrarea cântecelor cu ajutorul instrumentului învățat	Elemente de tehnică instrumentală
1.3. Comentarea rolului expresiv al interpretării și utilizarea unor elemente specifice de comparare și clasificare a cântecelor	Audiții, cântece de facturi diferite
1.4. Recunoașterea auditivă a motivelor, temelor și a componentelor de ordin structural specifice unor genuri și forme muzicale	- suita, concerto grosso, menuet, rondo
1. 5. Identificarea tipurilor de formații instrumentale	- orchestra de coarde și de cameră
1. 6. Identificarea ipostazelor de utilizare a vocii umane în creația muzicală	- aria, duetul, terțetul etc, corul
1. 7. Utilizarea partiturii în audiție	- audiții muzicale cu partitură (miniaturi, arii, fragmente de lucrări muzicale)
1. 8. Identificarea unor aspecte ale fenomenului muzical în societatea contemporană	- curente, orientări, tendințe ale muzicii agreeate de tineri

II – Folosirea interpretării muzicale ca modalitate de exprimare artistică și /sau folosirea altor limbaje pentru redarea imaginii muzicale receptate

2. 1 Interpretarea vocală/ instrumentală a cântecelor din repertoriul propus	- cântare la unison și cântare armonic – polifonică s unor lucrări de muzică cultă, populară și de dans - Exerciții elementare de tehnică vocală și / sau instrumentală
2. 2. Selectarea modalităților de interpretare adecvate	Elemente de dinamică, de tempo, timbrale etc
2. 3 Acompanierea instrumentală a cântecelor	- exerciții de tehnică instrumentală elementară - procedee de acompaniament cu instrumente muzicale (ritmic, armonic) sau improvizate, cu mișcări corporale
2. 4 Utilizarea sunetului muzical în combinații proprii	- procedee de improvizație: melodie la ritm dat, continuarea melodiei, întrebare - răspuns
2. 5 Utilizarea resurselor expresive ale mișcării corporale în interpretarea muzicală	- elemente de mișcare și dans, inspirate de muzică interpretată
2. 6 Folosirea limbajului literar și/ sau plastic în redarea reacțiilor la creații	- creații plastice și coregrafice proprii

Tema 3

FINALITĂȚILE DISCIPLINEI *EDUCAȚIE MUZICALĂ*. ROLUL COMPETENȚELOR

După cum am văzut mai sus, educația muzicală deplasează accentul de pe latura interpretativă pentru care numai unii elevi au aptitudinile necesare, pe cea a înțelegerii muzicii, ca limbaj al sentimentelor și trăirilor sufletești inexprimabile, de obicei, prin intermediul altor limbaje.

3 - 1 - Finalitățile generale ale disciplinei *Educația muzicală*

Finalitățile disciplinei se ierarhizează în prezent acordând prioritate dezvoltării capacităților de receptare a muzicii și formării unei culturi muzicale, parte integrantă a celei generale.

Taxonomia obiectivelor educaționale reprezintă o clasificare realizată pe criterii riguroase și specifice domeniului științele educației. Taxonomia pedagogică este știința legilor care implică ierarhizarea și clasificarea obiectivelor educaționale.

Modelul de taxonomie propus în acest proiect are în vedere pe cel formulat de Bloom, menținând, în general, obiectivele taxonomiei sale, dar modifică aria de cuprindere a operațiilor - pe de-o parte - și modul inițial de ierarhizare - pe de altă parte.

Operația de înțelegere definită de Bloom numai ca recepționare de cunoștințe și sesizare a raporturilor simple dintre ele, este, de fapt, un proces complex și activ de prelucrare a acestor cunoștințe, antrenând pentru realizare operații de transpunere, analiză, sinteză și evaluare, operații pe care le-am considerat factori ai înțelegerii. Taxonomia lui Bloom este axată îndeosebi pe operațiile gândirii și practic este independentă de conținutul diferitelor domenii de cunoaștere.

Obiectivele se clasifică în forma redată mai jos și include următoarele operații:

I - Obiective mnezice (de memorie): a - Recunoașterea și denumirea;
b - Reproducerea;

II. Obiective cognitive complexe: a – Înțelegerea, cu următoarele componente: transpunerea, analiza, evaluarea, sinteza;

b. Aplicarea
c - Explorarea

O astfel de taxonomie cu caracter general privind obiectivele învățării, păstrând echilibrul amănunțelor definitorii pentru disciplina *Educație muzicală* ar trebui să cuprindă:

- prezentarea schematică și apoi reformularea unor conținuturi;
- analiza - operația mai adecvată formării deprinderilor muzicale, utilizând treptele cunoscute: analiza elementelor unui conținut, analiza fenomenelor și a relațiilor ce pot fi stabilite între diferite componente, analiza unei partituri sau a unei piese audiate, analiza unei interpretări de referință sau a unei cu greșeli etc;
- aplicarea este, la fel, necesară în realizarea educației muzicale, urmărind implementarea succesivă sau directă a relațiilor unor deprinderi și însușiri de cunoștințe, apelând la demonstrare și la transferul cunoștințelor;
- evaluarea ar trebui să urmărească anumite comparații și disocieri teoretice și practice ale unor deprinderi și cunoștințe muzicale ale elevilor;
- sinteza se poate obține prin studierea unui fenomen prin mai multe metode și prin extragerea unor concluzii generale privind interpretarea sau receptarea unor piese muzicale și generalizarea conținuturilor și mai ales a mesajelor lor.

În cadrul unei astfel de taxonomii generale, utilitatea învățării este susținută de faptul că, de multe ori, unora dintre obiective li se acordă o atenție și o pondere mult diminuată în raport cu altele, în procesul de învățare și de formulare finală a cerințelor de examinare.

3 - 2 - Analiza pedagogică a unor competențe specifice

Formularea obiectivelor/ competențelor trebuie să aibă în vedere capacitățile colectivelor de elevi dar și aptitudinile lor individuale.

Formularea obiectivelor trebuie să fie foarte clară, diversificată după dotarea elevilor unei clase și după deprinderea urmărită de educator.

Un obiectiv trebuie formulat astfel încât să poată fi realizat de către toți subiecții cărora li se adresează, ținând seama de dotarea lor muzicală diferențiată.

Trebuie evitată confundarea obiectivelor operaționale cu cele cadru, acestea din urmă nerealizându-se în cadrul unei singure activități, ci reprezentând elemente sintetice și realizabile prin progrese treptate pentru atingerea țințelor superioare și au un caracter sumativ.

Practica de până acum a dovedit confundarea de către unii educatori a obiectivelor cu conținuturile, acestea la rândul lor urmând a fi delimitate mai precis și mai aproape de realitatea artistică și estetică.

Există profesori care, sub presiunea unor formalisme dictate de tendințe de uniformizare a disciplinelor școlare, au considerat și mai consideră practica vocală ca elemente de conținut, ceea ce este un fals, în integritatea ei educația muzicală fiind dominată de practica vocală, fără de care nu este posibilă nici-o activitate de profil. Este ceva asemănător cu considerarea de către profesorii de limba și literatura română a cititului ca element de conținut sau ca unitate de învățare, exemplul relșiefând mai pregnant aberația.

În fond, activitățile muzicale de la preșcolari din grupa mică ai oricărei grădinițe și până la coriștii formației naționale *Madrigal* sunt dominate de practica vocală, fără de care nu se poate justifica activitatea instituției.

Formularea corectă a obiectivelor operaționale presupune un efort din partea educatorului și necesită cunoașterea particularităților colectivelor de elevi și chiar cea individuală a elevilor precum și a materialelor didactice apte să rezolve în condiții optime parametrii lor: piese propuse pentru interpretare sau pentru audiere și analize.

Aici se impune și o observație care vizează prevederile programei, care insistă asupra unor activități irealizabile la această fază în școlile românești din cauza lipsei bazei materiale corespunzătoare. În școala generală, cu o oră pe săptămână, la clasa a VIII – a o oră la două săptămâni, cu excluderea ansamblului coral din plaja orară, este utopic să se creadă că elevii își pot dezvolta capacități interpretative instrumentale, chiar dacă autorii programei ascund aceste dificultăți insurmontabile, sugerând utilizarea unor instrumente simple sau pseudoinstrumente.

Asemenea activități, cu importante beneficii educaționale ar putea fi incluse în *Curriculum la decizia școlii* și ar aduce importante beneficii educaționale și culturale pentru elevii cărora se adresează, îndeosebi pentru ciclul liceal, reînnoind firul tradițiilor românești din perioada precomunistă, când licee de prestigiu din diferite orașe din țară erau reprezentate mai ales prin orchestre și fanfare apte să întrețină viața muzicală din orașe ca Botoșani, Galați, Brăila, Sibiu, Brașov, Piatra Neamț etc. Să mai amintim că liceenii Mircea Vulcănescu, Emil Cioran, George Călinescu, Anton Holban etc activau în orchestra școlii, iar Mircea Eliade a fost pianistul orchestrei liceului *Gheorghe Lazăr* din București.

3 - 3 - Obiectivele operaționale. Operaționalizarea obiectivelor educaționale – necesitate și utilitate

Operaționalizarea echivalează cu realizarea a două operații indisolubile una de cealaltă:

- deducerea unor obiective specifice, operaționale, concrete pentru o anumită activitate, derivate din cele de referință sau din competențele specifice;
- traducerea efectivă a acestor obiective în planul acțiunii directe, în deprinderi și comportamente observabile, și eventual măsurabile.

Formularea „eventual măsurabile” are în vedere imposibilitatea concretă a cuantificării a două obiective/ competențe indispensabile educației muzicale: dezvoltarea capacităților de receptare și dezvoltarea sensibilității, fanteziei, imaginației și creativității, lăsând la o parte faptul că și primul obiectiv prezintă multe dificultăți de măsurare datorită faptului că marea masă a elevilor unei clase din învățământul de cultură generală este alcătuită de categoria distonicilor, a celor care cântă fals, din motive foarte diferite, cele mai importante ținând de lipsa de exercițiu din etapa preșcolară și a învățământului primar. Un copil care cântă fals din cauza nedevelopării vocii sale în etapele anterioare gimnaziului nu poate și nu trebuie să fie „sanționat” și nici exclus din masa celor educabili și din acest punct de vedere.

Experiența personală ne-a arătat că există elevi care distonează dar sunt foarte silitori și la alte discipline școlare și la celelalte componente ale educației muzicale. Scutirea lor de asemenea activități pentru că prezintă deficiențe de auz, disfuncționalități vocale și mai ales lipsă de practică vocală, nu poate fi benefică, astfel că profesorul trebuie să găsească soluția evaluării activității unor asemenea elevi și în funcție de dotarea lor vocală, auditivă, ritmică etc, existând cazuri când asemenea elevi își pot remedia, cel puțin parțial, prin cânt, fie el și aproximativ din punctul de vedere al intonației sau ritmului, anumite deficiențe, cum ar fi bâlbâiala, starea de tensiune și încordare nervoasă, tracul, emotivitatea excesivă etc.

Operaționalizarea corectă a unui obiectiv presupune luarea în considerare a unor particularități specifice ale disciplinei, ale unor anumite colective (există clase mai muzicale și clase mai puțin muzicale) și chiar ale unor elevi.

Progresul elevilor în realizarea celor patru obiective, respectiv celor două competențe pentru învățământul liceal este dependent direct nu numai de dotarea muzicală a elevilor (de aceea problema aptitudinilor muzicale este esențială pentru educator) dar și de dificultatea formării deprinderilor interpretative și de receptare la unii elevi, accentuate în condițiile în care în vârstele anterioare, educatoarea și/ sau învățătoarea nu au acordat atenția cuvenită disciplinei din cauza unor prejudecăți moștenite din timpurile în care se acorda oficial prioritate matematicii (considerată disciplină „productivă”), multe ore de educație muzicală din ciclul primar fiind înlocuite cu ore de matematică sau gramatică, mai ales că acestea și-au păstrat până astăzi statutul de disciplină „de olimpiadă”.

Încă din timpul în care funcționam la Institutul de Științe ale Educației am propus introducerea la sfârșitul clasei a IV – a precum și la cel al activităților de la grupa mare de la grădinițe, a unor probe evaluative pentru verificarea realizării prevederilor programelor la cele două cicluri și care să determine educatoarele și învățătorii să nu priveze pe copii de „dreptul lor la muzică”, urmările nerealizării acestor standarde prelungindu-se nu numai în ciclul gimnazial și liceal dar și în dezvoltarea intelectuală, artistică, culturală, afectivă, estetică, socială a elevilor.

Dificultățile de operaționalizare a obiectivelor țin și de lipsa sau de subdezvoltarea unor deprinderi rezultate din exersări repetate și controlate, care trebuie să facă din elev propriul producător și evaluator al unor deprinderi și comportamente specifice disciplinei și a unor performanțe corespunzătoare potențialului său muzical și intelectual.

Elaborarea obiectivelor operaționale trebuie să respecte anumite criterii și anume:

- toate obiectivele generale trebuie să se regăsească în fiecare lecție, obiectivele de referință reprezentând doar posibilitatea eșalonării pe parcursul unui an a deprinderilor scontate, realizabile prin conținuturile propuse care urmăresc la fiecare lecție cele patru paliere ale obiectivelor cadru;

- obiectivele unei lecții trebuie să acopere întreaga paletă a activităților prevăzute în programa școlară vizând capacitățile interpretative, de receptare, de însușire și practicare a elementelor de limbaj muzical, de dezvoltare a sensibilității, fanteziei, imaginației și spiritului creativ.

Tema 4

CONȚINUTURILE DISCIPLINEI *EDUCAȚIE MUZICALĂ* ȘI VALENȚELE LOR INSTRUMENTALE

4 - 1 - Valențele instrumentale ale conținuturilor proprii disciplinei *Educație muzicală*

Spre deosebire de celelalte discipline școlare, *Educația muzicală* operează cu mai multe tipuri de conținuturi, în care ierarhizarea din programă are în vedere numai faptul că cele teoretice preced pe cele care trebuie să asigure adevăratele deziderate ale disciplinei: repertoriul propus pentru a fi interpretat de elevi la nivelul posibilităților lor artistice și intelectuale și cel al audițiilor, pregătitoare pentru ancorarea elevilor în viața culturală.

Aceste două liste repertoriale formează baza disciplinei, la fel cum la literatura română elementul esențial îl constituie lucrările literare în sine și nu vorbirea despre ele, prezentarea lor de către critici mai mult sau mai puțin avizați. Așa cum la această disciplină obiectivul îl constituie cunoașterea de către elevi a unei opere, prin citire și receptarea personală, tot așa la educația muzicală obiectivul esențial îl constituie cunoașterea de către elevi în mod nemijlocit, a creației prin interpretarea vocală, individuală sau în colectiv, respectiv audierea ei însoțită de comentarii, păreri, atitudini care ar trebui să se înscrie pe o scară progresivă determinată de nivelul lor de înțelegere, de vârstă și de maturizarea intelectuală și culturală.

Marile dificultăți în realizarea primului plan – cel al interpretării – țin de foarte slabul nivel cu care elevii vin în clasa a V – a, nivel determinat de faptul că în ciclurile anterioare, preșcolar și primar, elevii nu parcurg programa propusă, orele de educație muzicală fiind înlocuite cu alte discipline, educatoarele și învățătoarele neacordând dreptul elevilor de a se produce prin muzică.

În cele mai multe cazuri, parametrii programei nu numai nu sunt atinși, dar nici măcar cunoscuți de către cei/ cele răspunzători/ toare de realizarea lor.

În plus, familiile nu mai pot asigura copiilor condiții de a se produce prin cântec, inhibând disponibilitățile lor cu falsuri muzicale promovate de media.

Toate își răsfrâng repercusiunile asupra dezvoltării aptitudinilor muzicale ale elevilor intrați sub autoritatea profesorilor de educație muzicală.

Etapă oral – intuitivă, strict necesară în realizarea educației muzicale se mută astfel în ciclul gimnazial, pregătirea elevilor pe acest plan fiind prejudiciată de acest imens decalaj pe care profesorul nu are cum să-l depășească, multe aptitudini muzicale ale elevilor închircindu-se încă în fașă.

Edificator apare discrepanța dintre această fază pentru educația muzicală și cea pentru matematică sau a scris – cititului, unde copiii vin la grupa mică având de acasă deprinderile de a formula gânduri, idei și chiar operații matematice. Pregătirea muzicală este redusă aproape de limita de jos din cauza privării copiilor trăitori la bloc de a se produce muzical – pe de o parte – și a invaziei subculturalului din media dominată de manele.

În aceste condiții, nici cel de-al doilea plan al dezvoltării muzicale a copiilor, respectiv al dezvoltării capacităților de receptare a unor valori adecvate înțelegerii lor nu este mai fericit, elevii nedisponând de deprinderile elementare de a asculta o lucrare cât de redusă, dar cu valoare

artistică, estetică, culturală incontestabilă. Audiția muzicală a devenit pentru aceleași cicluri școlare amintite mai sus o activitate „distractivă”, de divertisment, determinând formalismul viitor al profesorului care nu poate audia cu elevii din clasa a VIII - (cu o oră de educație muzicală la două săptămâni!) măcar o parte dintr-o simfonie, dintr-o sonată, sau dintr-un concert, cum prevede programa și cum ar fi normal pentru a înțelege aceste genuri complexe.

Zgârcenia ministerului de a aproba predarea disciplinei de către profesori cu pregătire de specialitate, măcar acolo unde învățătorii/ învățătoarele nu pot asigura realizarea parametrilor elementari ai disciplinei, dublata de analfabetismul muzical al multora dintre aceștia/ acestea, provenind din alte tipuri de licee decât cele pedagogice, are repercusiuni nefaste asupra posibilităților de abordare corespunzătoare a conținuturilor educației muzicale în ciclul gimnazial.

Un singur semestru din cele șase ale Departamentului pentru Pedagogia Învățământului Primar și Preșcolar nu poate nici pe departe asigura pregătirea corespunzătoare muzicală și metodică a absolvenților, mulți dintre ei lipsiți de elementare aptitudini muzicale și de deprinderile muzicale elementare, pentru a nu mai vorbi despre cei care-și fac studiile la fără frecvență.

Soluțiile trebuie găsite în extinderea dreptului de predare a disciplinei de către profesorii de specialitate, măcar acolo unde nu pot fi asigurate condițiile minime de realizare a programei, sau crearea unor module de pregătire opționale pentru studenții Departamentului amintit, care să vizeze un fel de subspecializare a absolvenților pentru una dintre aceste discipline prejudiciate din cauza precarității pregătirii lor artistice: educație muzicală, educație vizuală, educație fizică, educație tehnologică, astfel că școlile ar putea beneficia de cadre bine pregătite într-una din aceste discipline și ele ar putea asigura predarea lor și la alte clase, prin schimburile între învățători sau educatoare. Formula este practică în Republica Moldova, cu evidente beneficii pentru școli și grădinițe.

Aceste soluții ar putea asigura condițiile realizării de către profesorul de educație muzicală a obiectivelor propuse de programă și accesibilizarea conținuturilor specifice, constând nu atât din probleme teoretice, reguli, date informatice, cât în cele interpretative și de receptare, asigurând dezvoltarea sensibilității celor educați.

Instrumentalizarea conținuturilor la faza descrisă determină un formalism care nu poate decât să compromită disciplina și realizarea obiectivelor ei.

4 – 2 - Conținuturile disciplinei *Metodica educației muzicale*

Locul muzicii în activitatea educațională actuală;

Funcții ale muzicii: funcția anatomo - fiziologică; funcția hedonică, psihologică, terapeutică, cathartă, religioasă, cognitivă, gnoseologică, axiologică, intelectuală, comunicativă, culturală, euristică, estetică, educativă, socială etc;

Aptitudinile muzicale: Sensibilitatea muzicală; Percepția muzicală; Reprezentarea muzicală; Memoria muzicală; Imaginația muzicală; Gândirea muzicală; Muzicalitatea;

Rolul educației muzicale în formarea personalității umane;

Evoluția educației muzicale și a metodicii de-a lungul veacurilor în Europa și în România: Antichitatea, Evul mediu, Renașterea, Jan Amos Comenius, Jean Jacques Rousseau, Johann Heinrich Pestalozzi, Friedrich Fröbel, Maurice Chevaiss, etapa contemporană;

Principalele concepte europene moderne de realizare a educației muzicale: Emile Jaques –Dalcroze, Carl Orff, Kodály Zoltán, D. Kabalevski ș. a.

Concepția lui George Breazu despre educația muzicală și modul ei de realizare;

Evoluția educației muzicale în țara noastră

Repere ale evoluției metodicii educației muzicale în școala românească;

Coordonate moderne ale educației muzicale;
 Relații interdisciplinare ale metodicii cu domeniile psihopedagogice și cu disciplinele muzicale;
 Abordarea integrată a educației muzicale: pluridisciplinaritate, multidisciplinaritate, interdisciplinaritate, transdisciplinaritate;
 Abordarea interdisciplinară a unor lucrări muzicale: muzică – poezie; muzică – teatru; opera, opereta;
 Prezentarea unor capodopere ale literaturii române și universale tălmăcite în limbaj muzical: opere, operete, poeme simfonice, simfonii programatice, balet, alte lucrări;
 Tratarea interdisciplinară a unor lucrări muzicale care asociază muzica cu mișcarea: baletul;
 Abordarea interdisciplinară a unor lucrări muzicale care au pregătit, au însoțit și au reflectat mari evenimente istorice;
 Corelații intra și interculturale, interdisciplinare și transdisciplinare în educația muzicală;
 Lecția – formă de bază a realizării educației muzicale:
 Tipuri de lecții:
 Lecția de formare de deprinderi muzicale și de însușire de noi cunoștințe - de predare – mixtă – combinată;
 Lecția de consolidare a priceperilor și deprinderilor muzicale;
 Lecția de recapitulare și sistematizare;
 Lecția de evaluare și de apreciere
 Metodica realizării obiectivelor educației muzicale:
 Metodica dezvoltării capacităților interpretative;
 Metodica dezvoltării capacităților de receptare a muzicii și de însușire a elementelor esențiale ale culturii muzicale;
 Metodica realizării obiectivului privind cunoașterea și utilizarea elementelor de bază ale limbajului muzical:
 Dezvoltarea simțului melodic;
 Dezvoltarea simțului ritmic
 Formarea deprinderilor de solfegiere
 Dezvoltarea simțului armonic și polifonic
 Formarea deprinderilor de a descoperi și folosi elementele de expresie muzicală;
 Formarea deprinderii de a distinge timbrul vocal și instrumental ca element de limbaj muzical;
 Formarea deprinderilor de a analiza structura arhitectonică a unei piese muzicale și de a folosi analiza arhitectonică în calitate de element de receptare a muzicii;
 Formarea deprinderilor de scris musical
 Elemente metodice pentru cultivarea sensibilității, a imaginației, fanteziei și a creativității muzicale;
 Forme moderne de evaluare a activităților de educație muzicală;
 Formarea continuă a profesorului de educație muzicală;

Tema 5

PROIECTAREA DIDACTICĂ ȘI INSTRUMENTELE SALE SPECIFICE. APLICAȚII PENTRU DISCIPLINA *EDUCAȚIE MUZICALĂ*

5 – 1 - Tendințe de modernizare în proiectare și predare a disciplinei *Educație muzicală*

26

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013

**Investește în
OAMENI**

Calitate, inovare, comunicare în sistemul de formare continuă a didacticienilor din învățământul superior
 Cod Contract: POSDRU/87/1.3/S/63709

Printre principiile prioritare ale curriculumului de educație muzicală, ca și ale celorlalte discipline se numără centrarea pe elev. Principiul are ca principală condiție participarea activă a elevilor în procesul de învățământ, incluzând mai multe componente, printre care trebuie amintite: formularea unor obiective proprii, alegerea modului de lucru, a colaboratorilor și cu profesorul în vederea atingerii scopului propus, urmate de obligatoria autoevaluare a progresului propriu.

În aceste condiții activitățile sunt susținute de o motivație intrinsecă a elevilor și deplasarea accentului de pe activitatea profesorului pe cea a elevilor. Rolul profesorului în aceste condiții este de a-i ajuta pe elevi să depășească dificultățile întâlnite prin orientarea elevilor spre a găsi soluțiile benefice, care să dezvolte răspunderea lor și spiritul creator. Ei nu mai rămân simpli actori sau chiar spectatori ai unei piese regizate/ jucate numai de profesor, ci pot interveni inclusiv în proiectarea și în evaluarea rezultatelor.

5 - 2 - Disponibilitatea Educației muzicale și a metodicii spre abordări interdisciplinare

În genere realitatea studiată este un conglomerat de fenomene, fapte și momente, care, mai ales din punct de vedere metodic se studiază separat. Conținuturile învățării sunt într-un raport interdisciplinar proiectarea curriculumului oferind o perspectivă unitară asupra fenomenelor și proceselor studiate în cadrul unor discipline de învățământ diferite.

Numai un învățământ modern poate asigura respectarea și utilizarea abordării interdisciplinare determinând revizuirea opticii asupra învățării, în vederea respectării necesității educației metacognitive a elevilor și urmărind perspectiva unei educații permanente.

Privită din perspectiva specificului problemei/ problemelor, tratarea interdisciplinară este de mai multe feluri:

- abordarea interdisciplinară a unei probleme
- abordare interdisciplinară a unor domenii învecinate
- transferul de metode sau strategii de cunoaștere ori de investigație științifică
- transferul de concepte;

Există în domeniul educației muzicale mai multe teme care prin natura lor sunt interdisciplinare. Opera este o asociere a tuturor artelor: literatură, teatru, artă dramatică, arte vizuale și coregrafice, toate turnate pe un suport muzical. Liedul și cântecul reprezintă sincretismul dintre muzică și poezie.

Interpretarea muzicală este ea însăși un act interdisciplinar, necesitând ansamblări ale unor interpreți diferiți și cu roluri deosebite în redarea expresivității unei piese muzicale.

Există lecții de acustică ce apelează la elemente de fizică, anumite piese muzicale sunt legate de anumite evenimente istorice, pe care le-au susținut și amplificat.

5 – 3 - Instruire asistată de calculator și internet

Dezvoltarea informaticii are un puternic impact și asupra metodelor de instruire, ea conducând la dezvoltarea unor noi forme noi de organizare a instruirii.

Utilizarea calculatorului în activitățile educaționale este de dată recentă, muzica dispunând prin el de o multitudine de posibilități tehnice de aplicare în școală și este legată în mod direct de formarea acestor tipuri de deprinderi, cerute de integrarea tinerilor în viitoarea lor profesie.

Pentru domeniul muzical sunt consemnabile cel puțin cinci direcții de includere a calculatorului:

- scrierea notelor muzicale;
- corelarea grafică a acestora cu ajutorul reproducerii lor sonore, auditive;

- accesarea unor audiții de lucrări muzicale de referință sau care pot servi de repere pozitive sau negative ale unor interpretări;
- completarea unor date despre personalități, genuri, forme ale muzicii.
- în activități componistice

Un rol important îl joacă orientarea generală, pentru că elevii se pot bucura de ușurința cu care găsesc anumite informații, dar uneori suportă riscurile unor derute, determinate de lipsa de orientare generală.

Un exemplu concret îl constituie cel al unui elev care și-a ales ca referat pentru istoria muzicii figura lui Robert Schumann. Neavând orientarea corespunzătoare și faptul că sub acest nume apare și muzicianul romantic dar și ideologul Uniunii Europene, el a scos de pe net printul care l-a scutit de consultarea unei biblioteci, dar la educație muzicală nu interesa acesta din urmă ci celebrul muzician, autor al unor pagini foarte accesibile elevilor.

5 - 4 - Realizări și perspective în modernizarea procesului de formare inițială a profesorilor de specialitate

Formarea inițială a profesorilor de specialitate în spațiul european vizează: pregătirea unor personalități cu viziuni holistice, axiologice și prospective, formare ce poate determina un înalt grad de calificare profesională și pedagogică, în stare să aplice cele mai eficiente strategii și concepții educative, deschise spre o dezvoltare multidimensională progresivă.

Finalitățile generale ale procesului de formare inițială a profesorilor de educație muzicală derivă din aceste obiective de mare amplitudine și de durată.

Aceste finalități vor urmări:

- favorizarea aprofundării elementelor definitorii ale muzicii, înțeleasă în mod prioritar ca artă, ca literatură muzicală, cu elementele stilistice și estetice specifice diferitelor perioade istorice din perspective pedagogice;
- formarea competențelor de proiectare, organizare, desfășurare, explicare și evaluare a activităților specifice educației muzicale;
- cunoașterea și aplicarea de către studenți a celor mai avansate metodologii pedagogice și didactice ale disciplinei;
- abilitarea deprinderii unor procedee de evaluare cu grad avansat de obiectivitate;
- deprinderea de către viitorii profesori a unor abilități de utilizare a diverselor strategii didactice și de racordare a acestora la specificul educației muzicale, la obiectivele ce urmează a fi realizate;
- abilitarea pentru analiza comparativă a diverselor concepții curriculare și promovarea celor adecvate unor medii de mare diversitate, în scopul sporirii calității educației;
- înzestrarea cu cunoștințe și abilități pentru realizarea unui continuu proces de perfecționare profesională și personală;
- realizarea unor conexiuni optime între activitățile de predare și cele de învățare, abilitarea în elaborarea unor modele și segmente educaționale care să înlesnească procesul de asimilare de către întreaga clasă a deprinderilor și cunoștințelor specifice;
- facilitarea formării unor abilități alternative de identificare a oportunităților optime de îmbunătățire a calităților intelectuale, artistice și personale ale elevilor;
- înțelegerea particularităților individuale de învățare a elevilor și de creare a condițiilor eficiente pentru realizarea unei educații diferențiate, performante;
- formarea deprinderilor de a dezvolta la elevi a unor capacități caracteristice disciplinei și ținând de statutul lor multiplu, de educatori dar și de interpreți, dirijori, manageri, muzicologi etc;

- înțelegerea importanței colaborării și comunicării interpersonale pentru realizarea unui proces educațional complex și adaptat condițiilor specifice ale disciplinei și a unor medii școlare diferite;

- formarea deprinderilor de autoevaluare și evaluare obiectivă a activităților didactice susținute în cadrul practicii pedagogice;

Realizarea acestor obiective solicită sistemelor de formare inițială a profesorilor de *Educație muzicală* din spațiul european un variat suport metodologic, precum și o diversitate de concepții privind evaluarea didactică și artistică.

5 - 5 - Proiectarea conținuturilor disciplinei *Educație muzicală*

Creșterea calitativă a activităților didactice este determinată în mod prioritar de pregătirea și proiectarea acestora. Este vorba despre prefigurarea cât mai precisă și mai adecvată scopurilor activităților didactice și cu beneficii superioare pentru elevi, a demersului ce urmează a fi întreprins, având definite obiectivele operaționale descendente din cele de referință, la rândul lor derivate din cele cadru, urmate de prevederea etapelor desfășurării și mijloacele folosite în formarea deprinderilor scontate etc.

Eficiența activităților didactice este dependentă de pregătirea lor temeinică și minuțioasă.

Proiectarea activității didactice devine un ansamblu de procese și operații de anticipare mentală a acesteia asigurându-i un caracter sistematic, logic, bazat și pe cunoașterea concretă a colectivului de elevi.

Activitatea de proiectare trebuie să țină seama de trei elemente de referință importante:

- respectarea cerințelor programei școlare și ale altor acte normative, pe baza cărora se prefigurează desfășurarea activității viitoare, țintele scontate, premisele și rezultatele așteptate;

- anticiparea demersurilor instructiv - educative are în vedere și cunoașterea resurselor și mijloacelor disponibile și pe cunoașterea potențialului de învățare și a aptitudinilor elevilor;

- anticiparea activității presupune și o preevaluare cu evidențierea unor aspecte cu sporuri educative dar și a unor puncte critice, ce trebuie evitate sau remediate pentru a asigura maximum de avantaje pentru elevi;

5 - 5 – 1 - Algoritmul proiectării didactice

Etapele proiectării procesului didactic formează un algoritm care ține seama de parametrii activității, concretizați în proiectul didactic. Aceste etape se prezintă astfel:

Nr. crt.	Etapele proiectării	Operațiile realizate de proiectant
	Stabilirea obiectivelor activității	- stabilește ce deprinderi și ce cunoștințe trebuie să își însușească elevii la sfârșitul activității didactice; - raportează ceea ce-și propune să realizeze cu cerințele programei școlare; - precizează performanțele minime așteptate; - apreciază durata momentelor pentru realizarea obiectivelor propuse;
	Analiza resurselor umane și materiale	- stabilește elementele de conținut ale activităților (exemple muzicale, audiții, elemente teoretice); - analizează nivelul de dotare și de pregătire, a

29

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013

Investește în
OAMENI

Calitate, inovare, comunicare în sistemul de formare continuă a didacticienilor din învățământul superior
Cod Contract: POSDRU/87/1.3/S/63709

		capacității de învățare și motivarea învățării pentru elevi; - precizează mijloacele de învățământ disponibile pentru activitatea didactică propusă;
	Strategiile didactice utilizate	- selectează metodele și procedeele de învățare adecvate sarcinilor propuse; - alege materialele didactice necesare desfășurării optime a activității; - anticipă anumite situații de învățare cu randament maxim în atingerea obiectivelor propuse
	Evaluarea	- stabilește formele, metodele și instrumentele de evaluare a activităților proiectate.

5 – 5 – 2 - Planificarea calendaristică orientativă

Elaborarea planificărilor urmează următoarele etape:

- parcurgerea în diagonală a programei;
- realizarea asocierilor dintre obiectivele de referință/ competențele specifice și conținuturi, respectiv problemele teoretice, repertoriul propus pentru însușire și cel pentru audiere care sunt în concordanță cu țintele urmărite și cu potențialul elevilor;
- stabilirea repertoriului propus pentru interpretare și a celui propus pentru audiții, care alcătuiesc parte integrantă a tuturor lecțiilor și activităților muzicale cu elevii;
- stabilirea succesiunii de parcurgere a componentelor subiectului lecțiilor cu cele trei elemente indispensabile;
- aprecierea timpului considerat necesar pentru fiecare temă, în concordanță cu competențele specifice vizate.

Propunem următoarea rubrică pentru planificările disciplinei, ținând seama de specificul ei:

Unitatea de învățământ.....
 Disciplina.....
 Profesor.....
 Clasa / Nr. ore pe săptămână/ Anul

Subiecte teoretice	Piese propuse pentru interpretare	Piese propuse pentru audiție	Nr. de ore alocate	Săptămâna	Observații

cu precizarea că unitățile de învățare se adaptează la *Educația muzicală*, având o componentă triplă, fără de care nu este posibilă realizarea obiectivelor fiecărei lecții, ce vizează trei activități complementare: interpretare (la nivelul colectivului de elevi), receptare și deprinderi de operare cu elementele limbajului muzical.

Deoarece obiectivele de referință au în vedere mai multe conținuturi și succesiunea lor în programă are o organizare diferită, precizând la fiecare cele trei planuri indispensabile orelor de *Educație muzicală* (interpretare, receptare, elemente de limbaj), proiectantul le va urmări la fiecare lecție, cu adecvările operaționale.

Cuprinsul planificării este orientativ, eventualele modificări determinate de aplicarea efectivă la clasă putând fi consemnate în rubrica *Observații*:

PLANIFICARE CALENDARISTICA ANUALA

Clasa a VII-a - sem I și II (34 ore)

Subiecte teoretice	Piese propuse pentru interpretare	Piese propuse pentru audiție	Nr. de ore alocate	Săptămâna	Observații
Evaluare inițială	Cântece și fragmente instrumentale în diferite tonalități și moduri populare	Cântece și fragmente instrumentale în diferite tonalități și moduri populare	1	S 1	
Organizări sonore tonale - recapitulare	<i>Scumpă țară românească</i>	<i>Concertul 1</i> de Chopin, fragment	1	S 2	
Organizări sonore modale Scări pentatonice	<i>Trei iezi</i>	Fragment din opera <i>Capra cu trei iezi</i> de Al. Zirra	1	S 3	
Principalele moduri populare	<i>Munților cu brazi înalți</i>	Fragment din opera <i>Furtuna</i> de Al. Zirra	1	S 4	
Măsurile simple și compuse cu unitatea de timp optimea	<i>Steaua sus răsare;</i> <i>Ruga petalelor;</i> <i>Și-așa-mi vine câteodată</i>	<i>Cântec de leagăn</i> interpretat de Maria Tănase <i>Hora Unirii</i> de A.Flechtenmacher <i>Și-așa-mi vine câteodată</i>	3	S 5 S 6 S 7	
Trioletul	<i>Fragment din Rapsodia a II – de Enescu</i>	<i>Marșul lui Tudor</i> din oratoriul <i>Tudor Vladimirescu</i>	1	S 8	
Formații vocale	<i>Mama</i> de Ion Chirescu	<i>Hai deți, copii</i> <i>Cât de mărit</i>	1	S 9	
Formații instrumentale	<i>Drum bun,</i> de Ștefan Nosievici	<i>Piese interpretate de taraf și de fanfară</i>	1	S 10	
Colinda	<i>La poartă la Ștefan Vodă</i>	<i>Colindă</i> din <i>Diver-tisment rustic</i> de Sabin Drăgoi	1	S 11	
Cântecul de stea	<i>Steaua sus răsare</i>	<i>Fragment din su-ita Povești din Gruși – Crăciun</i>	1	S 12	

31

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013

Investește în
OAMENI

Calitate, inovare, comunicare în sistemul de formare continuă a didacticienilor din învățământul superior
Cod Contract: POSDRU/87/1.3/S/63709

		<i>trist</i>			
Cântecul de nuntă	<i>Cântecul miresei</i>	<i>Cântecul miresei interpretate de Maria Tănase</i>	1	S 13	
Repertoriul funebru	<i>Sfinte Dumnezeule</i>	<i>Fragment din Recviemul – parastas al lui M. Negrea</i>	1	S 14	
Doina	<i>Săraci cărările mele</i>	<i>Răsunetul Ardealului de Ion Vidu</i>	1	S 15	
Balada	<i>Balada lui Pinte Viteazul</i>	<i>Mănăstirea Argeşului Mioriţa</i>	1	S 16	
Ritmul măsurat şi nemăsurat	<i>Cucule cu pană nouă</i>	<i>Tatăl nostru de Anton Pann</i>	1	S 17	
Forma strofică şi forma liberă	<i>Să vii maică să mă vezi</i>	<i>Primăvara, mama noastră</i>	1	S 18	
Elemente componente ale muzicii vocal – dramatice	<i>Fragment din uvertura Freischütz</i>	<i>Fragment din uvertura Nunta lui Figaro</i>	1	S 19	
Aria	<i>Aria lui Germont</i>	<i>Arii din opere în interpretări celebre</i>	1	S 20	
Duetul	<i>Duetul Papageno – Papagena</i>	<i>Duetul Papageno – Papagena</i>	1	S 21	
Corul	<i>Dansurile poloveţiene</i>	<i>Coruri din Aida, Nabucodonosor, Lohengrin</i>	1	S 22	
Opera clasică	<i>Aria lui Figaro</i>	<i>Cavatina lui Figaro</i>	1	S 23	
Opera romantică italiană	<i>Aria lui Don Basilio</i>	<i>Arii şi Marşul triumfal din Aida,</i>	1	S 24	
Opera romantică germană	<i>Corul vânătorilor</i>	<i>Marş nupţial de Wagner</i>	1	S 25	
Opera romantică franceză	<i>Aria toreadorului</i>	<i>Marşul soldaţilor din Faust</i>	1	S 26	
Opera şcolilor naţionale	<i>Aria lui Ivan</i>	<i>Fragmente din Dama de pică şi Boris Godunov</i>	1	S 27	
Opera	<i>Cor final din</i>	<i>Fragmente din</i>	1	S 28	

românească	<i>Capra cu trei iezi de Zirra</i>	<i>operele: Oedip, Năpasta</i>			
Opereta	<i>Aria Adelei</i>	<i>Fragmente din operele: Liliacul, Văduva veselă</i>	1	S 29	
Opereta românească	<i>Cor din opereta Crai Nou</i>	<i>Fragmente din operele: Lăsați-mă să cânt, Micuța Dorothy</i>	1	S 30	
Baletul	<i>Melodia lebedelor</i>	<i>Fragmente din baletul Lacul lebedelor</i>	1	S 31	
Muzica bisericească	<i>Fragment din Tatăl nostru de Anton Pann</i>	<i>Tatăl nostru de Anton Pann și prelucrare corală</i>	1	S 32	
Muzica ușoară	<i>Adolescență</i>	<i>Piese de muzică ușoară românească și străină</i>	1	S 33	
Recapitulare anuală			1	S 34	

5 – 5 - 3 - Proiectarea secvențială având la bază cele trei componente ale lecției de *Educație muzicală*

Proiectarea didactică având la bază cele trei componente ale lecțiilor de *Educație muzicală* este un demers personalizat. Această caracteristică este determinată de mai mulți factori:

- detaliile conținuturilor de învățare (piese propuse pentru interpretare, piese propuse pentru audiere, ordinea abordării temelor) sunt stabilite de către profesorul clasei de elevi;
- conținutul tematic este formulat doar pentru problemele teoretice care se studiază numai prin exemple interpretate sau audiate de elevi;
- corelarea obiectivelor de referință/ competențelor specifice cu elementele de conținut diferă de la un autor la altul;

Conținuturile nu pot fi rezumate doar la elementele teoretice formulate de programă, ci includ și repertoriul propus spre însușire sau/ și audiere de către elevi, repertorii care fac parte organic din lecție și fiecare dintre ele asigură realizarea unuia dintre obiectivele formulate de programă.

Subiectul, cu cele trei componente: problema teoretică, piesa muzicală propusă pentru interpretare, piesa muzicală propusă pentru audiție figurează mai întâi în planificarea semestrială sau anuală și apoi în proiectul didactic, la formularea celor trei componente ale subiectului și apoi în secvențele lecției, fiind vorba de două rânduri de subiecte: al lecției precedente și al celei prezente.

Obiectivele operaționale/ competențele specifice se selectează din programa școlară și se scriu în proiect, înlesnind particularizarea și trecerea spre operaționalizare, depășindu-se faza menționării lor prin cifre, practică de unii profesori și care nu are nici-o relevanță.

Activitățile de învățare pot fi preluate din programa școlară, dar trebuie adaptate și modificate, completate, sau chiar înlocuite cu altele apreciate de profesor ca fiind mai avantajoase pentru atingerea obiectivelor propuse;

Sugerăm următorul model de proiect activitate de formarea a unor deprinderi și însușire de cunoștințe pentru lecția *Baletul*, lecție prezentă în programa de *Educație muzicală* la clasa a VII - a:

Subiect teoretic	Piesă propusă pentru interpretare	Piesă/ piese propusă/e pentru audiție	Activități de învățare	Resurse	Evaluare
Baletul	<i>Melodia lebedelor</i>	<i>Fragmente din baletul Lacul lebedelor</i>	Solfegiere Interpretare Audiție Elemente teoretice despre balet	Manualul CDplayer CD <i>Lacul lebedelor</i>	Interpretare individuală, Comentare, Formulare de opinii personale

5 – 5 - 4 – Proiectarea didactică având la bază lecția

Proiectarea desfășurării lecției completează partea conceptuală a acesteia, bazată pe cele trei unități de învățare, unite între ele prin aspectul teoretic ce se regăsește și se formulează pe baza celorlalte două elemente practice, cel propus interpretării și cel propus audiției și deprinderii datelor teoretice.

Ca și pentru cel de mai sus, operațiile ce vizează proiectarea didactică având la bază lecția constau din:

- a - ordonarea logică a conținuturilor;
- b - formularea obiectivelor operaționale;
- c - prefigurarea secvențelor lecției și a modalităților de evaluare;
- d - pregătirea materialelor pentru audiție și pentru activitatea personală a elevilor.

Elaborarea scenariului didactic constă în anticiparea teoretică și formularea în scris de către viitorul profesor, a detaliilor desfășurării lecției, pe secvențele cunoscute, urmărind în paralel atât activitatea profesorului cât și cea a elevului.

Proiectul didactic va respecta succesiunea clasică a momentelor activităților didactice:

1	Captarea atenției sau momentul apercetiv - intuitiv	Se realizează prin pregătirea care conduce la anunțarea temei, prin modalități specifice, surprinzătoare care să trezească interesul elevilor
2	Enunțarea subiectelor și a obiectivelor	Se realizează prin anunțarea elementelor noi ale lecției, adaptând la nivelul elevilor formularea obiectivelor din proiectul didactic
3	Reactualizarea celor învățate	Are în vedere deprinderile, cunoștințele, capacitățile dobândite anterior și care sunt în strânsă legătură cu noile conținuturi.
4	Prezentarea noilor conținuturi și a sarcinilor de învățare	Profesorul va anticipa secvențele didactice, precizând ce va face el și ce vor face elevii, forma de activitate, mijloacele didactice adecvate și aplicațiile necesare
5	Obținerea performanței	Reprezintă finalitatea activităților de învățare, ținând seama de capacitățile elevilor (unii dintre ei sunt distonici și deci vor atinge obiectivul interpretării la

34

		cote mai reduse
6	Asigurarea feed-back-ului	Profesorul se asigură de măsură în care elevii se apropie de realizarea obiectivelor propuse.
7	Evaluarea performanței	Estimează, apreciază măsura în care elevii au atins obiectivele propuse
8	Asigurarea retenției și a transferului	Elevii vor continua prin muncă independentă cele învățate și vor realiza legături cu alte cunoștințe din aceeași disciplină sau din altele conexe.

Forma finală a proiectului didactic poate avea forma următoare:

Disciplina: Educație muzicală

Clasa: a VII-a B,

Data:

Profesor:

Subiectul lecției: teoretic: *Opera românească*;

practic – interpretativ: *Cor final din Capra cu trei iezi* de

Alexandru Zirra;

audiție: *Fragmente din operele: Oedip (aria lui Oedip după*

ce eroul își scoate ochii) și aria lui *Ion din Năpasta*;

Tipul lecției: lecție de formare de priceperi și deprinderi și însușire de noi cunoștințe;

Obiectiv cadru I: dezvoltarea capacităților interpretative;

Obiectiv operațional: la sfârșitul orei elevii vor fi capabili să cânte pe note și pe cuvinte corul final din opera *Capra cu trei iezi* de Al. Zirra;

Obiectiv cadru II: dezvoltarea capacităților de receptare și formarea unei culturi muzicale;

Obiectiv operațional: la sfârșitul orei elevii vor fi capabili să înțeleagă mesajul celor două fragmente audiate, specificul lor și particularitățile fiecăreia;

Obiectiv cadru III: cunoașterea și utilizarea elementelor de limbaj muzical;

Obiectiv operațional: la sfârșitul orei elevii vor fi capabili să prezinte particularitățile operei românești, compozitori și opere reprezentative;

Obiectiv cadru IV: dezvoltarea sensibilității, fanteziei, imaginației și creativității;

Obiectiv operațional: la sfârșitul orei elevii vor fi capabili să găsească și alte opere românești, alți compozitori și să prezinte o paralelă între destinul personajului după mitologie și după opusul enescian;

Strategii didactice:

1 - material didactic: manualul, CD-urile cu fragmentele propuse pentru audiție, Miturile Greciei antice, monografia lui George Enescu;

2 - metode de învățământ: exercițiul, conversația, explicația, algoritmizarea;

3 - forme de activitate:

frontal, pentru reactualizarea deprinderilor și cunoștințelor;

independent, pentru rezolvarea problemelor propuse.

4 - metode de evaluare: verificare curentă orală, interpretativă;

Surse informaționale:

Manualul de EDUCAȚIA MUZICALĂ clasa a VII-a editura Petrion, autori: Vasile Vasile și Aurelia Iacob;

Capodopere enesciene de Pascal Bentoiu;

Opera românească de Octavian Lazăr Cosma;

Sucesiunea activităților de instruire

Nr	Moment didactic	Durata minute	Activitatea de instruire		Obiectiv
			Activitatea profesorului	Activitatea Elevilor	
.	Moment organizatoric	2	- verificarea prezenței, captarea atenției	-se pregătesc pentru lecție	
	Pregătirea muzicală	5	Profesorul propune elevilor câteva exerciții melodice pe scara modului doric, în care este exemplul muzical propus pentru învățare, atrăgând atenția asupra specificului lor modal	Elevii execută exercițiile propuse	
.	Verificarea conținuturilor lecției precedente <i>Opera școlilor naționale</i>	15	- propune interpretarea ariei lui Ion, în colectiv și apoi individual - reactualizează problemele teoretice legate de opera școlilor naționale; - reactualizează datele esențiale ale audiției precedente: arie din <i>Dama de pică</i> de P. I. Ceaikovski;	interpretează aria lui Ivan; răspund la întrebări - identifică datele ariei, ale operei și ale compozitorului;	1 2 3
	Predarea și însușirea noilor conținuturi				
	Moment aperceptiv - intuitiv	2	Propune audierea fragmentului din opera <i>Oedip</i>	Audiază și descoperă elementele noi din fragmentul audiat	
	Anunțarea titlului lecției		- anunță titlul lecției noi	Notează în caiete titlul noii lecții	
	Prezentarea noilor conținuturi	15	- prezintă datele generale despre opera românească: apariția ei în secolul al XX –lea, compozitori, lucrări reprezentative; - propune o scurtă analiză a problemelor inedite a corului final din opera <i>Capra cu trei iezi</i> și apoi învățarea lui pe solfegiu și pe cuvinte; - propune audierea fragmentului din <i>Oedip</i> , după ce reamintește, cu ajutorul elevilor,	- scriu în caiete datele generale; - participă activ la rezolvarea problemelor și la solfegie-rea și interpretarea exemplului; - participă la	4 1

36

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013

Investește în
OAMENI

Calitate, inovare, comunicare în sistemul de formare continuă a didacticienilor din învățământul superior
Cod Contract: POSDRU/87/1.3/S/63709

			mitul lui Oedip;	prezentarea mitului, audiază fragmentul și discută elementele întâlnite în audiție;	
.	Fixarea conținuturilor și evaluarea	8	pentru a constata gradul de însușire a piesei însușite, propune interpretarea ei individuală, corectând anumite deficiențe, apreciază și notează activitatea elevilor care au interpretat; - cere elevilor să definească principalele elemente legate de opera românească; - propune elevilor să-și exprime părerile despre cele două audiții, raportând conținutul lor și la lucrările literare din care sunt inspirate - Propune elevilor găsirea altor compozitori români și a altor lucrări	Elevii interpretează și /sau urmăresc interpretarea colegilor -elevii prezintă datele despre opera românească - își exprimă părerile despre cele două lucrări și asupra legăturilor lor cu cele inspiratoare -elevii își notează tema	1 3 3 4
.	Concluziile lecției	2	- aprecieri asupra desfășurării lecției; - tema pentru acasă: de găsit alți compozitori români de opere și lucrări importante		4

5 – 5 – 5 - Manualul școlar unic și manualele alternative de Educație muzicală

Manualul reprezintă o primă formă de concretizare a programei școlare, detaliind întreaga paletă interpretativă, de receptare, de asimilare a unor elemente de limbaj muzical, toate vizând cultivarea sensibilității, dezvoltarea imaginației și fanteziei și a creativității muzicale.

Manualul nu trebuie să presupună un transfer al unor teme din lucrări științifice, ci un proces de inovație pedagogică a unor conținuturi care să asigure atingerea Țintelor propuse de programă.

Dacă manualele unice baricadau posibilitățile diversificării repertoriilor, autorilor, epocilor și stilurilor, manualele alternative deschid drumul găsirii celor mai potrivite piese muzicale care să fie propuse pentru interpretare sau pentru dezvoltarea capacităților de receptare, ținând seama de nivelul, de aptitudinile, de mediul și de receptivitatea elevilor.

37

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013

Investește în
OAMENI

Calitate, inovare, comunicare în sistemul de formare continuă a didacticienilor din învățământul superior
Cod Contract: POSDRU/87/1.3/S/63709

În calitate de autor a zece manuale de educație muzicală pentru învățământul general din țara noastră și din Basarabia, unele dintre ele în uz și în prezent, pot afirma că beneficiile evidente ale manualelor alternative trebuie să se conjuge cu responsabilitatea autorilor față de devenirea muzicală, artistică, estetică, intelectuală, culturală, socială și emoțională a elevilor.

Principala cerință a unui manual alternativ trebuie să fie ce a oferirii de alternative repertoriale, stilistice, cu condiția asigurării reprezentativității culturale și a asigurării lor cu materiale de indubitabilă valoare culturală și educațională.

Tema 6

METODE MODERNE DE FORMARE APLICABILE DISCIPLINEI METODICA EDUCAȚIEI MUZICALE

6 – 1 - Metodologia didactică – pârghie operațională a strategiilor didactice

Pedagogii înțeleg în unanimitate prin **metode de învățământ** modalități practice de organizare și desfășurare a activității de predare și învățare. Ele au în vedere procesul de învățământ în toată complexitatea lui: instruire, învățare, aplicare în practică, muncă independentă, formare de priceperi și deprinderi, evaluarea rezultatelor școlare.

Metoda de învățământ precizează modalitatea de acționare a profesorului cu elevii săi pentru a atinge obiectivele propuse la un nivel cât mai ridicat.

Metodele se structurează în complexe de metode, mijloace și tehnici în raport de situația concretă de învățare determinând strategiile didactice.

Strategia didactică are în vedere proiectarea, organizarea și realizarea unei înălțări de situații de predare - învățare prin care se asigură atingerea obiectivelor propuse.

Metodele didactice ce urmează a fi aplicate în didactica specialității muzicale derivă din ansamblul mare al didacticii generale, din teoria și metodologia curriculumului, privite însă din perspectivele specialității.

În deplin acord cu pedagogii grupului de lucru, în prezentul inventar de metode se găsesc doar acelea care au aplicabilitate în realizarea educației muzicale și ordinea lor este modificată în funcție de prioritatea fiecăreia în procesele de predare – învățare – evaluare specifice disciplinei.

6 – 2 - Clasificarea metodelor didactice utilizate în activitățile de educație muzicală

Metodele de învățământ se clasifică în diferite moduri, în funcție de criteriile ce țin cont de specificul disciplinelor școlare.

Cea mai utilizată metodă în activitățile de educație muzicală este cea a **exercițiilor**.

Întregul evantai de deprinderi muzicale (de interpretare, de receptare, de cunoaștere și utilizare a elementelor de limbaj muzical, de dezvoltarea a sensibilității, imaginației, fanteziei și creativității) se realizează prin intermediul exercițiilor, diversificate în funcție de domeniul abordat și de obiectivele urmărite:

- dezvoltarea capacităților interpretative, a simțului ritmic a celui melodic, a ambitusului vocal, a tehnicilor de interpretare: dicție, frazare, emisie, omogenitate, trăire;

- dezvoltarea capacităților de receptare, de înțelegere, de decodificare, de reprezentare a conținutului ideatic al unei lucrări prin intermediul altui limbaj, a descoperirii unor elemente programatice și a unor structuri arhitectonice, care înlesnesc înțelegerea mesajului lucrării;

- cunoașterea și utilizarea elementelor de limbaj muzical: melodia, ritmul, agogica, dinamica, armonia, polifonia, timbrul, structura arhitectonică, genurile muzicale și formarea deprinderilor de scris - citit muzical, de solfegiere etc;

- dezvoltarea spiritului creativ al elevilor, prin: inventarea de formule ritmice, de acompaniamente ritmice, de reprezentare prin intermediul altor limbaje a conținutului de idei al unor cântece învățate sau audiate, a lărgirii cunoașterii prin lecturi adecvate despre anumiți compozitori și lucrări etc.

Lucrările de pedagogie clasifică metodele după mai multe criterii, aici enumerând pe cele cu aplicabilitate în educația muzicală:

- formative: exercițiul, lucrările practice, problematizarea, experimentul, participarea la concerte și manifestări muzicale și comentarea lor, metode de activitate independentă, învățarea prin cooperare, jocul didactic muzical etc;

- informative: dezbaterile, explicația, povestirea, observarea sistemică și independentă, prelegerea, vizita (fiind vorba în cazul disciplinei noastre despre vizite la muzee și instituții cu profil muzical);

După modul de lucru al elevului există metode bazate pe acțiune, metode de comunicare orală, metode de comunicare scrisă.

Din perspectiva educației muzicale, cele mai utilizate metode rămân: exercițiul, lucrările practice, metodele bazate pe acțiune, metodele de comunicare orală, producțiile artistice în școală și în societate etc.

Lucrările practice constituie principalele metode didactice utilizate în activitățile de educație muzicală utilizabile atât în orele specifice cât și în cadrul ansamblului coral sau instrumental.

Experimentul de aplicare este o formă particulară a experimentului care poate fi aplicat în educația muzicală în găsirea și aplicarea unui experiment ce vizează o anumită interpretare sau înțelegere a mesajului unei piese audiate ori propusă a fi interpretată.

6 - 2 - 1 - Metode de comunicare orală

Procesul instructiv - educativ este o comunicare dintre profesor și elev, prin care acesta din urmă dobândește noi cunoștințe și mai ales noi deprinderi.

Dat fiind caracterul aplicativ al disciplinei **metodele expositive** sunt mai puțin prezente în educația muzicală, atât ca frecvență, cât și ca dimensiune în cadrul activităților.

Povestirea se practică îndeosebi la clasele mici, iar **prelegerea școlară** poate fi prezentă sporadic la clasele mari, la care pot fi prezentate anumite teme sau fragmente de teme bazate pe raționamente logice.

În aceste condiții, dintre aceste metode cea mai frecventă rămâne explicația care ajută la clarificarea, sau justificarea unor aspecte. **Explicarea sau explicația** anticipă aplicabilitatea expresivității unor elemente de limbaj și mai ales necesitatea ei și contribuie la clarificarea unor aspecte teoretice și practice din domeniul interpretativ sau al receptării expresivității și mesajului muzical.

Metodele interogative (conversația sau dialogul) își găsesc aplicabilitate mai ales în procesul de receptare a mesajului unor lucrări muzicale. Prin dialog profesorul poate afla modul de percepere și redare al elevului, iar acesta își poate confrunta propriile păreri cu cele ale educatorului.

Conversația didactică poate fi de mai multe feluri:

- introductivă – are rolul de a pregăti demersul cunoașterii;
- euristică, a descoperirii sau a redescoperirii: constă în noi descoperiri pe care le fac elevii singuri sau conduși de profesor;

- de consolidare: consolidează și sistematizează deprinderile și cunoștințele elevilor;
- de aprofundare: clarifică, sintetizează și aprofundează cunoștințele elevilor și deprinderile elevilor;
- de evaluare: verifică performanța învățării.

Problematizarea reprezintă o suită de procedee care urmăresc crearea unor situații problemă prin intermediul cărora se oferă elevilor posibilitatea să surprindă diferite relații între obiecte și fenomene, între cunoștințele anterioare și cele noi, să găsească soluții inedite de rezolvare și să se antreneze permanent.

Principalele etape ale problematizării sunt: formularea problemei, căutarea și găsirea metodelor de rezolvare, formularea concluziilor și analiza lor.

Învățarea prin descoperire constă în reactualizarea unor experiențe și a unor capacități individuale utile în aplicarea unor noi. Ea pornește de la formularea de ipoteze, care obișnuiesc pe elevi cu diversitatea de gândire și cu necesitatea căutării.

Algoritmizarea poate servi la formarea deprinderilor de solfegiere, prin descompunerea componentelor unei piese muzicale: melodice, ritmice, agogice, dinamice, timbrale etc dar și a celor de audiere în care anumite elemente se descompun și se recompun.

6 – 2 - 2 - Metode de comunicare scrisă

Este o categorie de metode mai puțin frecvente în educația muzicală, cunoscut fiind faptul că educația muzicală nu poate atinge faza formării de solfegiști și de exprimare prin intermediul semiografiei muzicale.

Aceasta nu echivalează cu renunțarea în totalitate la deprinderile de scris – citit muzical, limitând educația muzicală la faza oral intuitivă, care se continuă paralel cu cea a deprinderii elementelor de scris – citit muzical.

Elevii apelează la textul scris mai ales atunci când este vorba de explicații teoretice, de elemente de istoria muzicii, de explicații ale unor genuri muzicale, sau de aspecte din viața unor mari muzicieni, de legătura dintre exprimarea muzicală și cea literară sau de plastică.

Pentru asemenea activități elevii își însușesc tehnica studiului individual, a activității independente, practicat/ă și la alte discipline școlare, prin:

- alcătuirea de rezumate;
- extragerea esențialului dintr-un text
- formularea unor idei principale
- elaborarea unui plan tematic de dezbateri a unei probleme, cu extragerea unor argumente, date, concluzii.

În cazul claselor mari de liceu pot fi adaptate modalități de studiu individual specifice:

- **conspectul** cuprinzând ideile principale dintr-o temă, însoțite de comentarii și puncte de vedere personale;
- **fișe sintetice** conținând date esențiale din lucrare, cuprinzând în mod obligatoriu numele și prenumele autorilor, titlul lucrării, editura, anul apariției, numărul paginii.

6 – 2 - 3 - Metode de explorare

Cea mai importantă metodă din această categorie, cu aplicabilitate și în domeniul educației generale rămâne **învățarea prin descoperire** ce constă în sesizarea a ceea ce este nou pentru descoperitor, ceea ce lui nu-i era cunoscut, sau îi era cunoscut aproximativ sau chiar eronat.

Cele mai întâlnite în educația muzicală sunt metodele de explorare directă a realității:

- **observarea organizată și sistematică** - rezidă în punerea elevilor în contact direct organizat și sistematic, cu anumite piese muzicale, fie prin intermediul unor partituri

40

simple sau al unor înregistrări magnetice, urmate de observarea independentă a fenomenelor conținute;

- **metoda ascultării interactive** poate ajuta la formarea unor deprinderi de ascultare, de audiere, de descoperire a mesajului artistic al unor piese propuse pentru dezvoltarea capacităților de interpretare sau de receptare;

- **experimentul** poate fi realizat de către profesor, de elevi sau de amândoi și urmărește ca pe parcursul desfășurării lui elevii să învețe elementele urmărite; el parcurge următoarele etape: punerea problemei, formularea de ipoteze, desfășurarea experimentului, analiza și prelucrarea datelor obținute, urmate de verificarea rezultatelor în practică;

- **studiul de caz** permite elevilor să imagineze variante de soluționare a unor situații, să argumenteze soluțiile sau deciziile preconizate; alegerea cazului trebuie făcută cu atenție, astfel ca el să ofere posibilitatea unei priviri de ansamblu asupra conținutului problematic al cazului, să ofere cât mai multe variante de soluționare și să stimuleze dorința de investigare, de descoperire a elevilor;

- **studiul independent** reprezintă una dintre metodele principale pentru formarea deprinderilor interpretative, indiferent de nivelul realizării acesteia, asigurând formarea deprinderilor de citire, scriere a notelor, de solfegiere, cu componentele lor: de intonație, de ritmizare, de analiză arhitectonică etc.

Dintre **metodele de explorare indirectă** trebuie avute în vedere cele care țin de demonstrarea unor elemente teoretice prin practica muzicală, din unele partituri și mai ales din înregistrări magnetice ale unor lucrări muzicale reprezentative:

- **demonstrația** își dovedește utilitatea prin avantajul oferit profesorului de a-l convinge pe elev de anumite aspecte pozitive sau negative, uneori elevul însuși putând să descopere drumul unei demonstrații. Aceasta poate viza mai multe direcții în funcție de competențele urmărite în procesul instructiv – educativ:

Metoda demonstrativă constă în utilizarea unor mijloace concrete pentru a proba sau dovedi un fenomen pentru a confirma consistența unor adevăruri.

Metoda demonstrativă poate avea forme diferite, în funcție de mijloacele care se folosesc, cele mai utilizate în disciplina de care ne ocupăm fiind cea cu ajutorul unor materiale didactice specifice: înregistrări sonore, fotografii, planșe, demonstrația cu ajutorul experimentului artistic sau cu ajutorul unor substitute ale realității.

- **metoda modelării** constă în reproducerea la altă scară a structurii unui sistem pe care dorim să-l studiem și poate avea aplicabilitate în interpretarea unor piese muzicale după anumite modele.

6 – 2 - 4 - - Metode de acțiune

Așa cum am anticipat, cea mai utilizată metodă în activitățile de educație muzicală rămâne cea a exercițiilor deoarece metoda asigură realizarea întregul evantai de deprinderi muzicale.

De aceea, **exercițiile** pot fi clasificate astfel:

- de cultură vocală;
- pentru dezvoltarea capacităților de interpretare;
- vizând dezvoltarea capacităților de receptare: ascultare, audiere;
- de cunoaștere și utilizare a principalelor elemente de limbaj muzical;
- de dezvoltare a fanteziei, imaginației și creativității

Marele avantaj al metodei îl constituie caracterul ei interactiv, făcând din elev un partener al propriei educații. Elevul este pus în situația de a repeta anumite acțiuni pentru a dobândi deprinderile scontate.

Jocul didactic muzical se diversifică în funcție de rolul pe care-l are cântecul în activitățile ludice: jocuri cu cântec și jocuri cu audiții.

În același timp jocurile didactice se deosebesc în funcțiile de competențele scontate: de interpretare, de receptare, de dezvoltare a creativității, de dezvoltare a fanteziei și imaginației.

Jocurile de rol au un rol deosebit în activitățile interpretative, când se distribuie unor elevi sau unor grupuri de elevi anumite fragmente, sau cele care imită anumite timbruri sau roluri muzicale.

Metoda activităților practice aplicative au un rol deosebit în educația muzicală, deoarece activitățile interpretative sunt rezultatul unor aplicații practice.

Metoda interacțiunii observate completează pe cea precedentă angajând mai mulți elevi în descoperirea unor sensuri diferite ale unor piese interpretate sau audiate.

Apropiată ca formă de desfășurare, dar având ca obiectiv dezvoltarea capacităților de receptare se prezintă **metoda ascultării interactive**, în care elevii pot interveni cu păreri personale, conducătoare spre cea mai potrivită semnificație. În aceeași vecinătate se situează controversa creativă, utilizabilă în descoperirea mesajului unei anumite piese muzicale audiate de elevi.

Scenariul, dramatizarea completează evantaiul metodelor specifice educației muzicale, constând în alcătuirea de către elevi a unor scenarii ale unor serbări, spectacole, producții, manifestări artistice, cu beneficii importante în dezvoltarea lor artistică, culturală, socială, civică, intelectuală etc.

Toate aceste metode se diversifică în funcție de competențele vizate și se află într-o relația de complementaritate și interdependență.

Disciplină cu aplicații multiple, la care participă mai multe limbaje, literar, iconic, dramatic, coregrafic, muzica îngăduie ca profesorii să recurgă la combinații de metode și de procedee didactice care să le permită atingerea obiectivelor propuse.

Învățarea prin cooperare are un rol deosebit în practica muzicală, unde elevii formează colective mai mici sau mai mari, alcătuind grupuri de voci și ansamblul integral. Educația muzicală utilizează modalități diferite de învățare prin cooperare: învățarea și cântarea în grup, alternativ, în lanț, cu solist și ansamblu etc.

Tema 7

EVALUAREA DIDACTICĂ. PARTICULARIZĂRI PENTRU DISCIPLINA EDUCAȚIE MUZICALĂ

7 – 1 - Evaluarea didactică; esența, specificul și rolul acțiunilor evaluative

Evaluarea este o componentă indispensabilă a activității de predare și învățare și cuprinde următoarele momente, care trebuie să fie cunoscute și de către elevi, beneficiarii direcți ai evaluării:

- stabilirea scopurilor pedagogice, ținând seama și de variantele acceptate de elevi;
- cunoașterea de către elevi a proiectării și a modului de derulare a programului dependent de realizarea scopurilor propuse;
- măsurarea aplicării programului.

Evaluarea ne permite aprecierea nivelului de asimilare de către elevi a deprinderilor formate și a cunoștințelor însușite.

După modul în care se integrează în desfășurarea procesului didactic, putem identifica trei tipuri de evaluări:

- **evaluare inițială** se realizează la începutul demersurilor instructiv-educative dintr-un semestru au an școlar, pentru a stabili nivelul cunoștințelor și deprinderilor elevilor,

nivelul achizițiilor anterioare ale elevilor în termeni de cunoștințe, competențe și abilități, cu scopul cunoașterii și asigurării premiselor atingerii obiectivelor propuse pentru etapa imediat următoare;

- **evaluare formativă** însoțește întregul parcurs didactic, concretizându-se în verificări sistematice ale elevilor din întreg materialul parcurs, urmărind în ce măsură au fost atinse obiectivele concrete propuse și permit continuarea demersului pedagogic spre obiective mai complexe;

- **evaluare sumativă** se realizează de obicei, la sfârșitul unei perioade mai lungi de instruire (teme, semestre, ani școlari), stabilind nivelul atingerii obiectivelor generale propuse, ceea ce permite compararea elevilor între ei și ierarhizarea lor.

Obiectul celor trei forme ale evaluării diferă de la una la alta:

- evaluarea inițială urmărește acele cunoștințe, deprinderi și capacități ce reprezintă premise pentru asimilarea unor noi conținuturi și formarea altor competențe superioare;

- evaluarea formativă are în vedere deprinderile, cunoștințele și competențele curente;

- evaluarea sumativă vizează în special elementele esențiale ale aplicării unor cunoștințe de bază, demonstrarea unor abilități importante dobândite de elevi într-o perioadă mai lungă de instruire.

În mod asemănător se prezintă funcțiile celor trei forme de evaluare:

- evaluarea inițială este diagnostică, prognostică
- evaluarea formativă are o funcție de constatare a rezultatelor și de sprijinire continuă a elevilor, urmărind corectarea permanentă a greșelilor și înțelegerii eronate sau diminuate, cu rol important în ameliorarea și reglarea procesului instructiv – educativ ce urmează a fi desfășurat;

- evaluarea sumativă este constatativă, urmărește verificarea și comunicarea rezultatelor, clasificarea elevilor, certificare a nivelului de cunoștințe și abilități orientare școlară și profesională.

Din punctul de vedere al modalităților de realizare cele trei tipuri de evaluare se prezintă astfel:

- evaluarea inițială constă din: investigații, teste, chestionare, prezentări de repertoriu de aiese cunoscute prin interpretare sau prin audiere;

- evaluarea formativă se realizează prin observarea curentă a comportamentului elevului față de obligațiile școlare și nivelul asimilării deprinderilor și cunoștințelor prevăzute constând din: examinări orale, probe de autoevaluare, activități interpretative și de comentare;

- evaluarea sumativă se realizează prin examene susținute prin rezolvarea unor probe scrise, orale și mai ales practice - în cazul educației muzicale;

Din punctul de vedere al notării formele evaluării diferă astfel:

- evaluarea inițială nu urmărește aprecierea performanțelor globale ale elevilor și nici ierarhizarea lor.

- evaluarea formativă nu realizează nici ea ierarhii și clasificări ale elevilor;

- evaluarea sumativă: constată performanțele și clasifică elevii în funcție de rezultatele obținute.

Evaluarea sumativă va avea în vedere repertoriul de piese muzicale propuse pentru interpretare și pentru audiție - pe parcursul etapei avute în vedere - și legăturile lor cu elementele de limbaj muzical. Asemenea activități de evaluare se realizează la sfârșitul semestrelor și vor avea în vedere toate aceste elemente care alcătuiesc conținuturile propriu – zise ale lecțiilor.

Evaluarea formativă reprezintă o modalitate didactică esențială pentru eficientizarea învățării

Redăm mai jos un model de evaluare inițială pentru disciplina *Educație muzicală*, la începutul primei clase a gimnaziului, când elevii trec de la învățător/ profesor pentru învățământul primar la profesorul de specialitate și conturăm în continuare principalii vectori ai evaluării formative, ca modalitate didactică de eficientizare a învățării.

7 – 1 – 1 - Evaluarea inițială la disciplina *Educație muzicală*, clasa a V -

a

La începutul clasei a V – a profesorul va realiza evaluarea inițială, urmărind nivelul la care se prezintă elevii pentru fiecare dintre cele trei planuri ale obiectivelor de referință ale clasei a IV – a:

- interpretativ: realizarea inventarului de piese muzicale însușite în clasa a IV – a cu precizarea nivelului interpretărilor;
- inventarierea repertoriului de audiții recunoscute de elevi și a legăturilor lor cu elementele teoretice învățate;
- evaluarea cunoștințelor și deprinderilor elevilor privind elementele de bază ale limbajului muzical și nivelul dezvoltării elevilor din următoarele puncte de vedere: simț melodic, simț ritmic, simț armonic, recunoașterea notelor învățate și a altor noțiuni teoretice: nuanțe, termeni de tempo, încadrarea în măsuri, structuri arhitectonice ș. a. m. d.

Propunătorul urmează să stabilească, în concordanță cu nivelul la care se prezintă elevii, recuperările decalajelor, cunoscut fiind faptul că elevii termină clasa a IV – a cu serioase deficiențe determinate de neatingerea obiectivelor de referință formulate de programa acestei clase, propunând conducerii unității școlare soluții pentru evitarea pe viitor a unor asemenea decalaje cu efecte negative irecuperabile în ele mai frecvente cazuri.

7 – 1 – 2 - Evaluarea formativă – modalitate didactică de eficientizare a învățării

Evaluarea formativă va avea în vedere cele trei elemente ale activităților: piesele ce urmează a fi însușite de elevi, piesele propuse pentru audiție și problemele de limbaj muzical abordate în strânsă legătură cu componentele celor două repertorii, dar și cu aptitudinile muzicale ale elevilor.

Nu se justifică scăderea notei unui elev distonic, deficiență pentru care el nu poartă nici-o vină, profesorul urmând a urmări integrarea lui în colectiv și progresele făcute față de nivelul de la care a pornit, el putând compensa obligațiile curriculare prin celelalte două componente ale disciplinei: audițiile și înțelegerea elementelor de scris – citit muzical.

Se poate afirma că educația muzicală dispune de forme speciale de evaluare, mult superioare celorlalte discipline școlare, deoarece acestea se realizează „pe viu”, într-un context social, cultural, artistic. Este vorba despre activitățile spectacologice susținute de elevi în cadrul comunității școlare sau de participarea lor la activități artistice, muzicale, cu deosebite sporuri în educația estetică, morală, culturală etc.

7– 2 – Metode, strategii, tehnici, probe/ instrumente de evaluare

Practica educațională a validat mai multe **sisteme de apreciere a rezultatelor școlare**:

- aprecierea prin laude sau prin observații critice
- forme diferite de notare: note, medii, calificative etc.

Ele sunt în fond, niște simboluri rezultate în urma evaluării deprinderilor și cunoștințelor elevilor și îndeplinesc următoarele funcții:

- exprimă aprecierea rezultatelor evaluate;

- permite clasificarea și ierarhizarea elevilor în cadrul clasei, în funcție de capacitățile dovedite;
- contribuie la sporirea motivației elevilor față de învățatură;
- oferă elevilor repere de autoapreciere a nivelului lor de capacități și le cultivă capacitatea de autoevaluare.

Metodele, strategiile, tehnicile, probele sunt instrumente de evaluare care pot oferi informații despre nivelul de pregătire al unui elev/ student și oferă evaluatorilor informații interesante, privind capacitatea de gândire a elevilor/ studenților, imaginația și creativitatea lor, spiritul critic, puterea de argumentare a unor idei personale și pregătesc drumul activităților treptelor următoare de învățatură și ancorarea în activitatea științifică. Ele reprezintă căi comune ale profesorului și elevului pentru acțiunile evaluative.

Metodele tradiționale de evaluare trebuie reamintite în acest context, din perspectiva disciplinei și a specificului conținuturilor ei, teoretice, dar mai ales practice, cu precizarea necesității modernizării lor și acomodării la specificul educației muzicale.

Cea mai frecventă dintre metodele clasice rămâne **examinarea practică**, în stare să releve nivelul însușirii repertoriului propus pentru interpretare și pentru audiere. Ea se completează cu examinarea orală.

Primele două se pot aplica individual sau pe grupe de elevi. Avantajul principal al celor două metode îl constituie posibilitatea dialogului profesor – elev și evidențierea modului de a gândi și de acționa al elevilor și îndeosebi de a practica muzica.

În același timp, profesorul îi poate cere elevului să-și motiveze răspunsul la anumite întrebări, alegeri, ierarhizări și să-l argumenteze, depășind faza subiectivă.

Cea dintâi dintre metodele amintite permite constatarea nivelului deprinderilor practice, capacitatea de „a face” (nu doar de „a ști”). Metoda apelează la o mare diversitate de forme, la loc de frunte situându-se producțiile artistice ale elevilor, fie în cadrul școlii cât și al comunității în care-și desfășoară activitatea.

Examinarea prin probe scrise este mai puțin folosită în cadrul disciplinei, deoarece ar deplasa accentul de pe latura interpretativă, artistică și de formare a deprinderilor receptare a muzicii pe elemente teoretice, sterile și anexe al actului artistic interpretativ și de receptare.

Printre alte metode de evaluare a nivelului de pregătire muzicală al elevilor, pe parcursul instruirii precum și la sfârșitul ei sau la anumite faze trebuie amintite: chestionarul; proiectul; referatul; portofoliul, eseu; testul; ș. a. m. d.

Chestionarul este folosit pe scară largă în anchetele de teren de către sociologi. El poate deveni și instrument de evaluare, mai ales atunci când profesorul dorește să obțină informații despre felul în care elevii percep anumite aspecte și dorește să-și verifice și stilul său de predare și de evaluare.

În educația muzicală, chestionarul poate ajuta la dirijarea receptării unor lucrări muzicale, ierarhizând răspunsurile elevilor în funcție de apropierea lor de adevărul exprimat de acestea.

Chestionarul oferă informații despre opțiunile elevilor pentru anumite genuri și stiluri muzicale și despre atitudinea lor față de anumite probleme și aspecte ale programei și manualului și chiar informații privind motivația lor pentru anumite genuri de muzică, autori, lucrări etc.

Răspunsurile la chestionar permit aprecieri asupra gradului de însușire a unor cunoștințe, permițând și necesitând precizări, corectări, completări, dezvoltări etc, care să conducă la o mai bună cunoaștere a unei anumite părți din materia parcursă.

Proiectul/ microproiectul are aplicabilitate și în domeniul educației muzicale, putându-se concretiza în alcătuirea unor programe artistice, producții și spectacole incluzând elemente pluridisciplinare și poate deveni o formă de evaluare sumativă. El permite elevilor/ studenților, să-și probeze capacitățile de a investiga un subiect dat, cu metode și instrumente

diferite, folosind cunoștințe din diverse domenii. Autorul/ autorii microproiectului trebuie orientați și îndrumați de profesor în colectarea datelor necesare.

Referatul folosește ca bază de discuție pe o temă dată fiind menit să contribuie la formarea sau dezvoltarea deprinderilor de muncă independentă ale elevilor din clasele mari sau ale studenților și poate constitui o probă de evaluare a gradului în care elevii sau studenții și-au însușit un anumit segment al programei, cum ar fi o temă sau o problemă mai complexă dintr-o temă, în special din domeniile teoretice și istorice sau estetice ale disciplinei.

El are la bază o bibliografie minimală, recomandată de profesor, sau o investigație prealabilă, în cel de-al doilea caz el sintetizând rezultatele investigației, efectuate cu ajutorul unor metode specifice (observarea, convorbirea, ancheta, studiul de caz etc.). Referatul va depăși faza reproducerii unor extrase sau a unor lucrări consultate, pentru a evita plagiatul și compilația.

Este recomandabilă susținerea referatului în cadrul clasei/ grupei, autorului punându-i-se diferite întrebări din partea profesorului și a colegilor, pentru a lămuri anumite aspecte, oferind posibilitatea confirmării autoratului și a-l pregăti pentru forma vie a unor sesiuni de comunicări, simpozioane etc.

Cele trei - patru pagini ale referatului pot deveni elemente de **portofoliu** sau pentru acordarea unei note parțiale în cadrul evaluării efectuate pe parcursul instruirii îndeosebi a studenților.

Eseul poate fi folosit și ca metodă de evaluare, dând autorului posibilitatea să-și exprime liber opiniile față de un anumit subiect.

El reprezintă o alternativă la **testul grilă**, bazat pe itemi stereotipi, cu alegere duală sau multiplă, care are dezavantajul rigidității și a baricadării imaginației și a contribuției personale.

Printre strategiile, metodele, probele și tehnicile de evaluare a activităților muzicale desfășurate atât în cadrul orelor de educație muzicală, cât și în cele de ansamblu coral/ instrumental, **testul** rămâne un instrument de verificare cu structură și însușiri specifice.

Specificul disciplinei conferă un loc deosebit de important testului, aplicat la palierele disciplinei: interpretare, receptare utilizarea elementelor de limbaj muzical, creativitate, imaginație, fantezie etc.

Ca instrumente de evaluare testele au următoarele avantaje:

- sunt probe complexe, acoperind o arie mai mare din conținutul predat și mai multe obiective ale procesului de predare – învățare;
- oferă un câmp larg pentru investigații experimentale și evitarea stereotipiei,

Testele docimologice trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

- să fie obiective, utilizând criterii unitare, riguros definite;
- să conducă la rezultate constante în cazul aplicării succesive;
- se permită măsurarea îndeplinirii obiectivelor propuse;

Serbările, spectacolele, producțiile artistice reprezintă cea mai importantă metodă de evaluare practică îndeosebi a activităților desfășurate în cadrul ansamblului coral sau instrumental, activitate marginalizată în prezent prin scoaterea ei în afara plajei orare și care trebuie să-și recapete spațiul și cadrul tradițional de desfășurare având un rol deosebit de important în realizarea legăturilor școlii cu viața culturală a comunității. Ele oferă repere pentru evaluarea multor aspecte educaționale, civice, morale, voliționale, intelectuale, având și avantajul unor evaluări complexe și apropiate de realitatea culturală.

Tema 8

METODE ȘI TEHNICI DE COACHING FOLOSITE PE PERIOADA PRACTICII PEDAGOGICELA DISCIPLINA EDUCAȚIE MUZICALĂ

8 – 1 - Obiective și activități specifice practicii pedagogice la disciplina *Metodica educației muzicale*

Practica pedagogică la disciplina *Metodica educației muzicale* asigură cunoașterea de către practicanți a organizării și funcționării unei unități de învățământ preuniversitar și formarea la practicanți a unor atitudini și competențe generale și specifice de proiectare, desfășurare și evaluare a unor activități didactice și artistice cu elevii.

La rândul lor metodele și tehnicile de coaching (antrenament „la locul de muncă” sub supravegherea mentorului) pe perioada practicii pedagogice, chiar dacă apar unitare la toate disciplinele școlare, au anumite specificități, determinate de activitățile caracteristice educației muzicale.

Cele mai importante metode utilizabile la practica pedagogică sunt:

- metoda lecției monitorizate;
- metoda exercițiilor organizaționale;
- metoda predării în echipă;
- practica observării;
- metoda simulării activităților didactice;
- metoda simulării, a învățării reciproce,
- înregistrarea video a lecției demonstrative și discutarea ei;
- jocul de rol (didactic);
- metoda decupajului, metoda predării monitorizate;

Se adaugă metodele specifice activităților de evaluare a practicii pedagogice sau analiza documentelor curriculare, metoda de evaluare formatoare a documentelor, de proiectare și realizare a lecțiilor.

Formele de organizare/ exersare a activităților de practică pedagogică sunt:

- teoretice;
- teoretice – aplicative;
- practice – aplicative.

Din punctul de vedere al actorilor angajați în realizarea practicii pedagogice se disting următoarele tipuri de activități:

- lecția mentorului,
- lecția practicantului, precedată de exerciții de predare, la care se adaugă comentarea lecțiilor sau a unor înregistrări de lecții.

În urma desfășurării practicii pedagogice practicanții vor fi capabili:

- să proiecteze, să desfășoare și să evalueze activități didactice cu elevii, concepute pentru condiții concrete;
- să aprofundeze și să evalueze diferite programe și manuale școlare;
- să întocmească documentele școlare utile activității școlare;
- să alcătuiască o programă specifică în cadrul *Curriculumului la decizia școlii*.

8 - 2 - Cerințe și modalități de organizare a practicii pedagogice la disciplina *Metodica educației muzicale*

În prezent practica pedagogică figurează în Planul de învățământ al Modulului pedagogic, aparținând DPPD. Practica se desfășoară în diverse categorii de instituții școlare din învățământului preuniversitar: școli generale și licee cu diferite profiluri, pe durata ultimelor

47

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013

**Investește în
OAMENI**

Calitate, inovare, comunicare în sistemul de formare continuă a didacticienilor din învățământul superior
Cod Contract: POSDRU/87/1.3/S/63709

două semestre școlare, în medie 4 ore pe săptămână, conform orarului mentorilor, după ce practicanții au parcurs problemele teoretice și practice de proiectare în cadrul disciplinei *Metodica educației muzicale*

Mentorii sunt profesori de educație muzicală care s-au remarcat prin rezultate deosebite în activitatea de pregătire a elevilor și în activități metodico - științifice.

Instituțiile școlare în care se desfășoară practica pedagogică (ca și mentorii) sunt nominalizate printr-un protocol încheiat între DPPD al Universității din Pitești și Inspectoratul școlar al județului Argeș.

Obligațiile studenților în activitatea de practică pedagogică sunt următoarele:

1 – să participe la toate activitățile desfășurate în perioada de practică pedagogică, o prezență sub 80% la activitățile din programul de practică atrăgând neîncheierea situației la practică pedagogică și repetarea ei în anul universitar următor;

2 – să efectueze 10 asistențe la activitățile susținute de profesorul-mentor;

3 – să predea 5 lecții (4 lecții de probă și o lecție finală);

4 – să întocmească o fișă de observație pentru fiecare activitate asistată;

5 – să întocmească proiecte didactice pentru fiecare dintre lecțiile de probă. Aceste proiecte vor fi coordonate și avizate de către profesorul - mentor sau de coordonatorul practicii înainte de susținerea lecției. Studentul va fi obligat să respecte indicațiile și corecțiile făcute de cei doi profesori, pentru a nu risca degenerarea lecției;

6 – să participe activ la toate analizele lecțiilor predate și la auto - analiza propriei lecții;

7 – să completeze portofoliul de practică pedagogică cu toate documentele solicitate: fișele de asistență, planificările calendaristice, proiectele didactice pentru lecțiile de probă și pentru lecția finală, cel puțin un proiect pentru activități educative (lecții de dirigenție, cercuri etc), alte materiale curriculare, fișa psihopedagogică și fișa de muzicalitate. Portofoliul de practică este evaluat de către profesorul universitar coordonator la sfârșitul perioadei de practică, el având pondere majoră în stabilirea notei finale. Portofoliul de practică va fi prezentat în cadrul colocviului de practică pedagogică.

8 – să respecte normele de conduită solicitate de către profesorul mentor, respectiv de către conducerea școlii și coordonatorul practicii.

8 – 3 - Conținutul portofoliului de practică pedagogică

Portofoliul de practică pedagogică se întocmește pe parcursul desfășurării acesteia și îndeplinește următoarele roluri:

1 - reflectă activitatea desfășurată de practicant;

2 - devine un îndreptar al studentului în viitoarea sa activitate didactică.

Portofoliul de practică pedagogică conține documente școlare model, elaborate de profesorul mentor și preluate din portofoliul profesorului și documente elaborate de practicant pe parcursul practicii, pentru activitățile realizate.

Portofoliul de practică pedagogică va conține:

Nr.	Documente solicitate	Conținutul lor
	caietul de practică pedagogică	<i>Se trec toate activitățile desfășurate în cadrul practicii</i>
	fișele de asistență la lecțiile ținute de mentor și la cele ale colegilor	<i>Conținutul fișei este prezentat în caietul de practică</i>
	planurile de lecții realizate de student pe baza cărora a susținut activitățile de practică	<i>Pentru lecțiile ținute, întocmite conform modelelor studiate</i>

48

	planificări calendaristice;	<i>Ale mentorului dar și ale studentului</i>
	ilustrarea metodicii rezolvării unor probleme deosebite întâlnite în timpul practicii pedagogice	<i>Fișe personale</i>
	teste de evaluare aplicate la clasă	<i>Tipuri de teste împreună cu baremul de notare și analiza rezultatelor elevilor;</i>
	bibliografia	<i>Materialele utilizate pentru pregătirea și susținerea lecțiilor de probă;</i>
	fișe biografice	<i>ale muzicienilor la care se face referire în cadrul lecțiilor predate;</i>
0	proiecte de lecții pentru activitatea educativă	<i>Proiectarea unei teme pentru ora de consiliere, conform modelului.</i>
1	planificări și teme pentru activități desfășurate și alte materiale puse la dispoziție de către profesorul mentor;	<i>Cerc școlar, Ore la Centrul de excelență pentru tineri capabili de performanță,</i>
2	programa unui opțional din cadrul Curriculumului la decizia școlii	
3	materiale elaborate în cadrul participării la proiecte de cercetare cu conținut didactic.	
4	fișă de caracterizare psihopedagogică pentru elevi;	<i>Se completează pentru fiecare elev după modelul din anexă</i>

8 – 4 - Etape în desfășurarea practicii pedagogice

Practica pedagogică îndeplinește rolul de legătură cu teoria, înțeleasă în forma complexă, teorie ce ține de pedagogie, psihologie, metodică – pe de o parte – și disciplinele de specialitate – pe de altă parte.

De aici derivă dezideratul adaptabilității formatorului dar și a celui format, concretizată în abilitatea lor de a se integra în condițiile permanente de schimbare, ținând formarea unui bun educator.

Principala problemă în integrarea teoretico-practică a celor recent formați constă în adaptarea în condițiile schimbărilor din mers ca urmare a aplicărilor noilor reglementări privind învățământul

Principalele etape necesare desfășurării complete, corecte, ierarhizatoare a practicii pedagogice sunt următoarele:

1 - racordarea pregătirii academice la cerințele pieței, scontând formarea unor formatori din rândul cadrelor didactice, care să devină membri în noul departament universitar specializat de transfer și experimentare;

2 - adaptarea criteriilor de evaluare și ierarhizare a practicanților, pentru optimizarea transferului și experimentării cunoștințelor teoretice dobândite, prin formarea din rândul unor specialiști formatori, care să devină tutori sau membri asociați ai departamentului universitar îndrituit cu pregătirea pedagogică a viitorilor profesori;

3 - racordarea modificărilor necesare în curriculum, în adoptarea unor noi metodologii;

4 – realizarea unui sistem de prognoze mai realiste privind oferta și cererea pe specializări în piața muncii, axată pe cercetări statistice reunind pe termen scurt anchete de conjunctură în mediul angajatorilor, apelând la formatorii asociați ai noului

departament universitar specializat de transfer și experimentare, cu extrapolări ale seriile de date ale aceluiași departament, pe termen mediu;

5 - repartizarea optimă și în etape a practicanților în proces în vederea conturării unui parteneriat real între universități și angajatorii din piața muncii în plan regional, cu menținerea de către departamentul universitar specializat de transfer și experimentare a unui culoar permanent deschis de comunicare cu studenții, cu masteranzii, cu absolvenții plasați pe piața muncii;

Obiectivele unui prim model al unei astfel de rețele academice multiregională de consiliere ar putea fi formulate astfel:

1 - realizarea și actualizarea unor baze de date regionale care definesc piața potențială a muncii;

2 - realizarea unor anchete de conjunctură în vederea cuantificării cererii de formare prin pachete de cursuri și stagii de practică comasată în instituții școlare

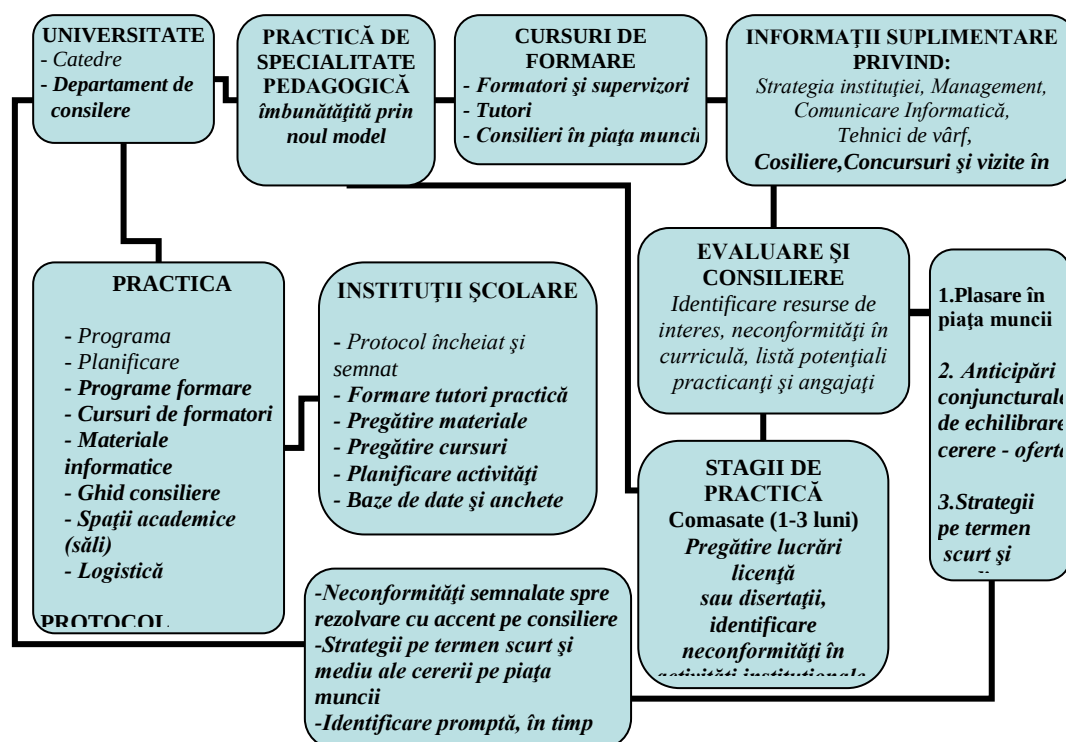
3 - realizarea unui model de consiliere academică integrată în științele educației

4 - dezvoltarea de programe de formare a supervisorilor și tutorilor pentru studii universitare de licență și masterat de științele educației sub impactul consilierii academice integrate;

5 - elaborarea, arhivarea și accesarea periodică a termenilor de referință în paralel cu dezvoltarea consilierii academice integrate;

6 - finalizarea practică a produsului de consiliere în științele educației.

Am preluat și schema propusă de Domnul profesor universitar Ion Iorga Siman pentru un model *privind transferul și experimentarea cunoștințelor dobândite în învățământul universitar* interrelaționarea posibilă a unui nou tip de consiliere academică în sistemul integrării teoretico-practice necesar funcționării procesului educațional:

I Iorga Siman - Multidisciplinaritatea în educația academică

8 - 5 - Un nou model academic de integrare teoretico – practică pentru disciplina *Educație muzicală*

Necesitatea asigurării calității proceselor educaționale, de armonizare a teoriei cu practica, a învățământului universitar național în raport cu cel european – pe de o parte – și cu cel preuniversitar – pe de altă parte, impune depășirea modelului clasic academic și implementarea unor modalități noi de desfășurare a practicii pedagogice, în conformitate cu cele mai recente cuceriri în domeniu.

Conținutul sintetic al noului concept trebuie privit ca un proces de adecvare a pregătirii academice cu cerințele pieței muncii, dar și ca un proces de experimentare practică a elementelor teoretice deținute de studenți și masteranzi cu reflectări și adaptări în programele disciplinelor esențiale, mergând chiar până la redimensionarea specializării.

Principala problemă pentru elaborarea unui nou model academic de integrare teoretico – practică pentru disciplina *Educație muzicală* este schimbarea actualului tip de integrare teoretico – practică, cu ajutorul unui nou model denumit simbolic și realist, asigurarea cerințelor academice europene privind calitatea transferului și experimentării cunoștințelor predare - învățare - evaluare la disciplina *Educație muzicală* în acord cu evoluția pieței muncii .

BIBLIOGRAFIE

- Bârsănescu, Ștefan și Văideanu, George - *Educația estetică*, București, Editura didactică și pedagogică, 1961.
- Breazul, George – *Pagini din istoria muzicii românești*, vol. VI, Ediție alcătuită și prefațată de Vasile Vasile, București, Editura muzicală, 2003;
- Breazul, George – *Patrium Carmen*, Craiova, Scrisul Românesc, 1941;
- Breazul, George – *Un capitol de educație muzicală*, București, Editura Cartea Românească, (1937);
- Cucoș, C. - *Pedagogie*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Polirom, Iași, (2002).
- Curriculumul Național elaborat de Consiliul Național pentru Curriculum și aprobat prin Ordin al Ministrului nr. 4237 din 23 08 1999;
- Ezechil, L., Neacșu, M. *Vademecum în practica pedagogică*, Editura “Paralela 45”, Pitești, 2007;
- Gagim, Ion – *Știința și arta educației muzicale*, Ediția a III – a, Chișinău, Editura Arc, 2007;
- Ivășcanu, Aurel – *Cântecul – factor predominant al educației muzicale. În: Educația prin artă și literatură*, București, Editura didactică și pedagogică, 1973;
- Ministerul Educației Naționale – *Curriculum Național programe școlare pentru clasele a V- a, a VIII- a* Aria curriculară Arte, București, 1999;
- Ministerul Educației Naționale – *Programe școlare pentru clasa a IX*, Aria curriculară Arte, București, 1999;
- Ministerul Educației Naționale – *Programe școlare pentru clasa a X-a*, 2000;
- Motora - Ionescu, Ana și Dogaru, Anton - *Îndrumări metodice pentru predarea muzicii la clasele V-VIII*, București, Editura didactică și pedagogică, 1983;
- Șerbănescu, Laura – Bocoș, Mușata - *Didactica disciplinelor psihopedagogice*, Suport de curs, 2012;
- Șerfezi, Ioan - *Metodica predării muzicii*, București, E.D.P., 1967;
- Thomas, J. - *Marile probleme ale educației în lume*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1977;
- Toma Zoicaș, Ligia - *Pentru o abordare interdisciplinară a problemelor instruirii muzicale. Soluții la nivelul învățământului mediu; în: Lucrări de muzicologie*, Cluj-Napoca, Conservatorul „G. Dima”, vol. 8 - 9, 1979;
- Toma Zoicaș, Ligia – *Pedagogia muzicii și valorile folclorului*, București, Editura muzicală, 1987;
- Vasile, Vasile – *Metodica educației muzicale*, București, Editura muzicală, 2004;
- Vasile, Vasile – *Pagini nescrise din istoria pedagogiei și a culturii românești*, București, E.D.P., 1994;
- Văideanu, George - *Cultura estetică școlară*, București, Editura didactică și pedagogică, 1967.